

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Právo a právní věda

Katedra práva a životního prostředí

Diplomová práce

Právní úprava staveb k vodohospodářským melioracím pozemků

Jan Kryštof Havránek

Brno 2018

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: **Právní úprava staveb k vodohospodářským melioracím pozemků** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

V Brně dne 31.března 2018

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Jakubu Hanákovi, Ph.D. et Ph.D, vedoucímu mé diplomové práce, za odborné a ochotné rady. Poděkování patří také mé rodině a přítelkyni za podporu a trpělivost během mého studia a při psaní diplomové práce

Anotace

Diplomová práce zpracovává téma právní úpravy staveb k vodohospodářským melioracím pozemků. Cílem práce je vymezit samotný pojem staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a blíže představuje jejich rozdělení. Dále zkoumá jejich vlastnický režim včetně vztahů k vlastnictví pozemku či jiné stavby. Následně jsou popsány povinnosti vlastníků těchto staveb i vlastníků pozemků, na kterých se tyto stavby nachází. Pozornost je věnována také výkonu státní správy.

Abstract

The thesis deals with legal regulation of land amelioration. The objective is to define the legal term land amelioration structure and introduce its division in bigger detail. The thesis researchs ownership and control regime of land amelioration structure including its relationship to land or another structure. Then the thesis describe legal duties of its owner and owners of neighboring lands. The thesis also pays attention to performance of public administration.

Klíčová slova

Meliorace půdy, vodní dílo, vlastnický režim, odvodnění, zavlažování

Key words

Land amelioration, water construction, ownership and control regime, drainage, irrigation

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	7
ÚVOD	8
1. HISTORIE.....	13
1.1. Počátky hydromelioračních staveb na našem území.....	13
1.2. Budovatelské období socialismu.....	15
1.3. Období od revoluce do současnosti.....	16
1.4. Současní správci hydromelioračních staveb v ČR.....	18
2. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY	19
2.1. Prameny soukromého práva.....	19
2.2. Prameny veřejného práva.....	20
3. ZÁKLADNÍ POJMY	23
3.1. Vodohospodářské meliorace.....	23
3.2. Stavba.....	24
3.2.1 Stavba jako veřejnoprávní pojem.....	24
3.2.2. Stavba jako pojem soukromého práva	27
3.2.3. Liniová stavba a jiné předměty podle § 509 OZ.....	30
3.3. Vodní dílo	32
4. VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ	36
4.1. Odvodňovací stavby.....	38
4.1.1. Hlavní odvodňovací zařízení	39
4.1.2. Podrobné odvodňovací zařízení	40
4.1.3. Druhy odvodňovacích staveb.....	41
4.2. Závlahové stavby	47
4.2.1. Hlavní závlahové zařízení	48
4.2.2. Podrobné závlahové zařízení.....	49
4.2.3. Druhy zavlažovacích staveb.....	50
4.3. Stavby k ochraně pozemku před erozní činností vody.....	53
5. VLASTNICKÝ REŽIM.....	56
5.1. Stavby bez samostatné hospodářské funkce a ztvárnění pozemku	56
5.2. Hydromeliorační stavba jako věc movitá a nemovitá.....	60

5.2.1 Dočasná stavba.....	61
5.2.2. Movitý a nemovitý charakter stavby.....	64
5.3. Vztah mezi hydromeliorační stavbou a pozemkem	65
5.3.1. Vlastnický režim před účinností občanského zákoníku	65
5.3.2. Vlastnický režim po nabytí účinnosti občanského zákoníku	68
5.3.3. Inženýrské sítě a liniové stavby	70
6. POVINNOSTI VLASTNÍKŮ	75
6.1. Povinnosti plynoucí ze stavebního zákona.	75
6.2. Povinnosti plynoucí z vodního zákona	77
6.2.1 Povinnosti vlastníků	78
6.2.2. Povinnosti třetích osob	82
6.3. Některé povinnosti plynoucí z jiných právních předpisů.....	84
7. VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY	85
7.1. Vývoj správy hydromelioračních staveb.....	85
7.2. Působnost správních úřadů.....	87
ZÁVĚR	88
Seznam použité literatury.....	90

Seznam použitých zkratk

hydromeliorační stavba – stavba k vodohospodářským melioracím pozemků

hydromeliorační vyhláška – vyhláška č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně

katastrální zákon – zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí ve znění pozdějších předpisů

Listina – Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

MZe – Ministerstvo zemědělství

NS – Nejvyšší soud České republiky

NSS – Nejvyšší správní soud České republiky

občanský zákoník – viz **OZ**

občanský zákoník z roku 1964 – viz **OZ1964**

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OZ1964 – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

správní řád – viz **SŘ**

SPÚ – Státní pozemkový úřad

stavební zákon – viz. **SZ**

SŘ – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

SZ – zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů

ÚS – Ústavní soud České republiky

vodní zákon – viz. **VZ**

VÚMOP – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.

VZ – zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů

ÚVOD

Na více než čtvrtině rozlohy zemědělské půdy bylo za posledních 150 let vybudována některá ze staveb k vodohospodářským melioracím pozemků. Tento tehdy vskutku revoluční způsob vodního režimu půdy umožnil hospodařit na územích do té doby k zemědělskému využití nepoužitelných. Většina z těchto hydromelioračních staveb byly stavby odvodňovací. Tyto stavby mají bohužel ze své podstaty zásadní nevýhodu. Nejsou vidět a fungují často dlouhá léta bez lidské údržby a pokud vidět jsou, časem člověku natolik splynou s okolím, že už o nich ani neuvažuje a považuje je za přirozenou součást krajiny.

Bohužel se tato nevýhoda projevuje zejména v současnosti. Dokud tyto stavby byly budovány samotnými zemědělci, kteří z nich měli každoroční užitek a byli si vědomi čemu za to vděčí, se tato nevýhoda příliš neprojevovala. Neprojevovala se také za doby socialismu, kdy tehdejší mentalitě „poručíme větru dešti“ hydromeliorační stavby skvěle vyhovovaly a těmto stavbám byla věnována náležitá péče v rámci tehdejších možností.

V posledních 30 letech ovšem ustoupily hydromeliorace ze světla. Pozemky, na kterých tyto stavby leží přešly do soukromého vlastnictví, kde se naplno projevila mnou zmiňovaná nevýhoda. Vzhledem k tomu, že nové velké projekty se již nebudují, vymizely hydromeliorační stavby ze zájmu nejen veřejnosti ale i státní správy.

O hydromelioračních stavbách se tedy v současnosti příliš nemluví. To ale nemění nic na faktu, že v naší krajině jsou, a i takto důmyslně navržené stavby, které nevyžadují téměř žádnou údržbu, postupně zanikají a přestávají plnit svůj účel, což je u většiny z nich nutno v dohledné době řešit.

Mnou sepsaná práce si dává za cíl kriticky analyzovat právní úpravu soukromého a veřejného práva a na ní se vážící judikaturu a poskytnout ucelený rozbor této do velké míry značně specifické oblasti práv a povinností. Tento rozbor si především dává za cíl jasně vymezit, co se myslí pojmem stavba

k vodohospodářským melioracím pozemků a objasnit jejich právní režim tam kde je to zřejmé. Tam kde to zřejmé není představím možné řešení podle některých autorů a přijdu také s vlastními názory a návrhy řešení.

Toto téma mě zaujalo, neboť kombinuje dva z mých dlouhodobých zájmů. Prvním z nich je voda, které mě fascinuje již od dětství, a se kterou mám možnost se neustále setkávat při mém koníčku, kterým je lov ryb. Druhým z nich je zájem o zemědělskou půdu a krajinu okolo ní, která se dle mého názoru lidem odcizila a funguje jen jako kulisa při přejezdu z jednoho místa na druhé.

Jelikož jsem značnou část života strávil v oblasti severně od Znojma, která je jedna z nejsušších oblastí v České republice, tak jsem se již od dětství pohyboval mezi závlahami, které byly prvotním impulzem zvolit si toto téma.

Po seznámení s problematikou se domnívám, že toto téma nebylo dosud komplexně zpracováno a u autorů právní literatury a judikatury se objevují chyby, neboť si autoři, až na pár výjimek, nepoložili otázku, jaký skutečný význam se skrývá pod pojmem meliorace a vystačili si s pouhým zobecněním, což se pokusím ve své práci prokázat.

Dosavadní přístup k řešení této problematiky dle mého ustrnul na zjednodušeném pojetí hydromeliorací jako jakýchsi trubek v zemi, které mají za úkol odvádět přebytečnou vodu z pozemku (jelikož tomu tak ve většině případu je, nelze se tomu ani divit). K prvnímu podrobnějšímu vymezení přistoupil až zák. č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon) a jeho prováděcí vyhláška č. 225/2002 Sb., které vcelku jednoznačně vymezily pojem stavba k vodohospodářským melioracím pozemků pomocí jejich účelu a provedení.

Veřejnoprávní úprava toto vymezení poměrně jednoduše přijala. Problémy však stále přetrvávají v soukromoprávní interpretaci tohoto pojmového vymezení. Před rekodifikací občanského práva se literatura a judikatura ustálila na určitém chápání tohoto pojmu a problémy až na výjimky nevznikaly, byť dle mého nevznikaly, protože na ně nikdo neupozornil než z toho důvodu, že by tam nebyly.

Po rekodifikaci a znovupřijetí zásady *superficies solo cedit* a některých výjimek z této zásady jakými jsou liniové stavby, ovšem soudě dle komentářů,

kteřé k této problematice vznikly, nastal mezi odbornou právní veřejností nesoulad a každý z autorů se zřejmě rozhodl pojmut tuto problematiku a její řešení dle svého, tu s větším tu s menším úspěchem. Jelikož je ale tato rekodifikace stále poměrně novou záležitostí, nevznikla k tomuto tématu dostatečně rozsáhlá judikatura a lze očekávat, že v budoucnu teprve dojde k ustálení. Ovšem obávám se, že dojde k ustálení na špatném výsledku, jestli budou soudy, zákonodárci a právní autoři pokračovat v již zaběhlém zjednodušování.

Ve své práci jsem použil především rozsáhlou komentářovou literaturu nejen k soukromoprávním předpisům, ale i k předpisům veřejnoprávním. Samozřejmostí pak bylo použití dostupné judikatury, výkladů Ministerstva zemědělství, pod které tato problematika spadá, a důvodových zpráv k jednotlivým právním předpisům, jsou-li k dispozici. Pro vymezení pojmu hydromeliorací jsem použil i technicko-odborné práce předních odborníků na tuto tematiku a normy ČSN.

Zahraniční úpravou jsem se nezabýval a přenechávám její zhodnocení osobám znalých tamních právních řádů, protože bez těchto znalostí se domnívám, že i u mne by docházelo bez dostatečného zhodnocení tamních specifíků, ke zjednodušování, které vytýkám i českým autorům u zhodnocení českého právního řádu.

Tato práce se člení do celkem 7 kapitol. Za stěžejní kapitoly této práce považuji kapitoly 4 a 5.

V první kapitole krátce shrnu vývoj hydromeliorací na našem území. Tato kapitola si klade za cíl v krátkosti seznámit čtenáře s historií a vývojem hydromeliorací, což považuji za potřebné k pochopení základních problémů, které se právní úprava pokouší řešit.

V druhé kapitole představím dle mého názoru nejvýznamnější právní předpisy vztahující se k problematice hydromeliorací a jejich vzájemný vztah.

Třetí kapitola si pak klade za cíl vymežit základní pojmy, se kterými tato práce operuje a je nezbytná k pochopení některých právních výkladů se kterými

v práci operuji a k pochopení mých názorů, na kterých následně v následujících kapitolách stavím.

Čtvrtá kapitola je pak jedna ze dvou zásadních kapitol této práce. V této kapitole se zabývám vymezením pojmu stavba k vodohospodářským melioracím pozemků a jedná se dle mého názoru o první důkladný právní rozbor tohoto pojmu. V této kapitole používám hojně odborně technické vymezení jednotlivých typů hydromelioračních staveb a zařízení, které jsou důležité pro pochopení účelu a stavební konstrukce těchto staveb. Ostatně s těmito pojmy pracují i právní předpisy, které v této kapitole rozebírám.

Pátá kapitola je pak mým pokusem o kritické zhodnocení úpravy vlastnického práva, komentářů právních odborníků k této úpravě a judikatury, která se k ní vázne. Nutno předeslat, že si nečiním představy o rozdílu v odborné způsobilosti a znalostmi mezi mnou a autory těchto prací. Kapitola si tak neklade za cíl představit jediné správné řešení nebo názory, ale pouze poukázat na slabá místa v argumentaci a navrhnout vlastní řešení jako předmět do úvah odborníků na vlastnické právo.

V kapitole šesté se věnuji některým vybraným povinnostem vážícím se k hydromelioračním stavbám. Ke každé povinnosti je vymezen okruh, na které osoby dopadá a možné sankce, které za porušení této povinnosti hrozí. Řešeno je také možné protiústavní omezení vlastnického práva. Naopak neřešeny zůstávají některé specifické povinnosti vážící se k vodním dílům, které se ale hydromelioračních staveb dotýkají pouze okrajově.

V poslední sedmé kapitole okrajově věnuji výkonu státní správy na úseku hydromeliorací. Zmíněna jsou pouze specifika odlišná od vodních děl, protože rozebírat v této práci celý výkon státní správy, který se váže k vodním dílům mi nepřijde pro tuto práci podstatný, a navíc je několikrát obstojně zpracován v diplomových pracích mých spolužáků zabývajících se vodními díly.

Závěrem nutno dodat, že tato práce neřeší procesy spojené s umístováním, povolováním, změnami a nakládáním. Ve své práci se věnuji téměř výhradně již hydromelioračním stavbám dokončeným a právu a povinnostem, které se k nim

vází. Procesní pravidla se dle mého názoru neliší od procesních pravidel spojených s vodními díly obecně a zabývání se touto tematikou by ubralo na kompaktnosti této již tak rozsáhlé práce. Další otázky a problémy jsou mi známé, ale jejich řešení by přesahovalo rámec této diplomové práce.

1. HISTORIE

1.1. Počátky hydromelioračních staveb na našem území

Historie meliorací na našem území jako takových sahá až k samotným začátkům zemědělství v naší oblasti. Přidrželi-li bychom se totiž významu latinského slova *melioro* čili *zlepšit, vylepšit, zvýšit hodnotu* a vztáhli ho k půdě, dojdeme jistě ke shodě, že už prvotní zemědělci, neb to byli oni, kteří se o vlastnosti půdy začali jako první zajímat, museli svojí aktivitou k zemědělskému zúrodnění půdy přispět už tehdy a postupným zdokonalováním, v závislosti na zkušenostech z území, kde žili, v zúrodnování pokračovali. Mezi první melioračně významnější zásahy, o kterých se dochovali záznamy, pak bylo vysoušení bažin a stavby rybníků již v 10. století. Hydromeliorace považoval za potřebné i Karel IV., který ve svém Majestátu městům a stavům vydaným v 40. letech 14. století nakazuje: „*Pilně stavěti rybníků(..)zejména aby se voda z bahnisek a močálů v nich mohla nashromažďovati.*“

Nicméně v této práci se zaměřím na mnohem užší oblast meliorací, a to oblast meliorací vodohospodářských¹ neboli také hydromeliorací, tak jak je chápe dnešní právní úprava. Ke sporadickým hydromelioračním stavbám docházelo na našem území již od středověku ve formě budování rybníků a zavodňování ovocnářských sadů².

Mnohem palčivější problém, než nedostatek vody představoval v dřívějších dobách naopak vody přebytek. Přebytek vody v půdách jinak pro zemědělství vhodných představoval překážku k významnému rozšíření obdělávané půdy, a proto se rozvoj hydromelioračních postupů zaměřil převážně tímto směrem. První tzv. „kamenné trativody“ se objevují již v 18. století,

1 Přesné vymezení v samostatné kapitole

2 KULHAVÝ, Zbyněk a kol. *Postupy pro dosažení udržitelnosti hydromelioračních opatření v podmínkách České republiky : metodika*. 1. vyd. Praha: VÚMOP, 2017, s. 36

a především v první polovině 19. století. Byť vykazovaly poměrně dobrý odvodňovací účinek, byla jejich nevýhodou přílišná pracnost a z toho plynoucí nízká ekonomická výhodnost³.

K výraznému rozvoji došlo až zhruba v polovině 19. století, kdy byly vynalezeny první stroje na výrobu drenážních trubek⁴ čímž spolu se zvýšeným zájmem technických inženýrů, objevů nových postupů a výhod došlo k výraznému ekonomickému zvýhodnění a odvodňovací drenáže se začaly objevovat jako dostupné, a tedy i značně rozšířené způsoby řešení přebytku vody v půdě.

Po ověření účinnosti a prospěšnosti hydromeliorací vyplula na povrch potřeba zákonného ukotvení organizace a financování hydromelioračních aktivit, což bylo adresováno vznikem odpovídající legislativy, a to zejména říšským vodním zákonem z roku 1869, na něj navazujícími samostatnými zemskými vodními zákony pro Čechy, Moravu a Slezsko z roku 1870 a dalšími dílčími zákony zejména z let 1883 a 1884⁵. Říšský vodní zákon z roku 1869 umožnil mimo jiné vznik vodních společenstev (družstev)⁶, které následně podrobně upravily jednotlivé zemské vodní zákony⁷.

Jelikož tyto stavby byly nadále vcelku nákladné a jejich vybudování si žádalo spolupráci všech vlastníků pozemků v daném území, začaly vznikat první účelová sdružení tzv. vodní družstva. Tyto družstva umožňovala sloučení všech vlastníků pozemků i bez jejich souhlasu⁸ bylo-li to účelné, čímž se výrazně napomohlo uskutečňování melioračních staveb. Pomocí těchto družstev a výrazné finanční podpory státu docházelo k postupnému rozvoji vodohospodářských meliorací, a to za zachování rozumné míry a účelnosti⁹. K největšímu rozvoji

3 VAŠKŮ, Zdeněk. *Zlo zvané meliorace* [online]. VESMÍR, publikováno 14.07.2011 [cit. 27.2.2018].

4 ibid.

5 KULHAVÝ, Zbyněk a kol., 2015, op. cit., s. 38

6 § 20 a násl. říšského vodního zákona č. 93/1869 Z.ř.

7 Např. § 53 a násl. zák. č. 71/1870 čes.z.z. (český zemský vodní zákon)

8 Ibid.

9 Historie meliorací v ČR [online]. VÚMOP v.v.i., 2013 [cit. 1.3.2018].

hydromelioračních úprav do nástupu socialismu došlo ve dvacátých a třicátých letech (vyjma útlumu způsobeného světovou hospodářskou krizí¹⁰) než tuto výstavbu přerušila válka.¹¹

1.2. Budovatelské období socialismu

K významné změně dochází až za socialismu, kdy dochází ke zrušení vodních družstev a k zestátnění zemědělské půdy. Správa a rozvoj tak přešly na státní orgány vodního hospodářství a došlo k přetržení vazeb obyvatel k jejich půdě. Rozvoj, který se vázal na prospěch vlastníků půdy a jejich místní znalost, tak přešel na centrální plánování a plnění pětiletky¹².

Období socialismu se proto vyznačuje velkými státními projekty a překotným budováním s důrazem na co největší zemědělskou produkci, to vše za cenu snížení kvality prováděných prací a racionalizace jejich budování. Měřítkem úspěchu hydromeliorací se postupně stal údaj o vybudovaných stavbách, výměře meliorizovaných pozemků a délce upravených vodních toků namísto naplnění účelu těchto staveb.¹³ K nejméně 2/3, počítáno dle rozlohy upravené půdy, hydromelioračních úprav na našem území došlo právě v období let 1948-1989¹⁴.

Tzv. „kolektivizací“ způsobené násilné koncentrování zemědělské půdy tak mělo za následek zničení původního rázu krajiny, které otevřelo dveře masivnímu užití meliorací jako zázračnému prostředku, kterým se dosahovalo zvýšení zemědělské produkce bez ohledu na způsobené ekologické škody projevující se ztrátou schopnosti půdy zadržovat vodu a masivní eroze v místech

10 KULHAVÝ, Zbyněk a kol., 2015, op. cit., s. 44

11 VAŠKŮ, 2011, op.cit.

12 VAŠKŮ, Zdeněk. Kulturní ekologické inženýrství. *Vesmír*[online]. 1990, roč. 69, č. 7, s. 377

13 Ibid. str. 378

14 Přesné číslo není možné zjistit převážně kvůli ztrátám materiálů zaznamenávajících provedené práce před druhou světovou válkou a z části také kvůli nepřesnostem v záznamech z období socialismu, jak vyplývá z článku „Zlo zvané meliorace“ od doc. Vašků

nesprávně umístěného odvodnění. Touto kolektivizací bylo nenávratně zničeno stovky remízků, stromořadí a polních cest, které v hospodářské krajině tvořily přirozené prvky. „Tak např. od roku 1948 do konce osmdesátých let bylo v ČR rozoráno 270 000 ha luk a pastvin, 145 000 ha mezí (což odpovídá jejich úctyhodné délce nejméně 800 000 km), 120 000 km polních cest, 35 000 ha hájků, lesíku a remízků ve volné krajině a došlo k odstranění 30 000 km liniové zeleně“¹⁵.

1.3. Období od revoluce do současnosti

Po revoluci v roce 1989 došlo postupně k navracení pozemků, staveb a zařízení do rukou soukromých vlastníků v rámci restitucí, avšak velká část převážně odvodňovacích melioračních zařízení zůstala ve vlastnictví a správě státu¹⁶ s povinností vlastníka pozemku strpět stavbu na svém pozemku a umožnit její údržbu správcem¹⁷.

Změna přišla až přijetím nového Vodního zákona (č. 254/2001 Sb.), který převedl vlastnictví všech tzv. „podrobných odvodňovacích zařízení“ na majitele pozemku, který měl možnost tento převod ve lhůtě 6¹⁸ měsíců odmítnout. Vzhledem k faktu, že často nebyly vráceny ty samé pozemky, na kterých hospodařila rodina restituenta, a tito už k těmto pozemkům stejně ztratili historickou vazbu a vůli na nich hospodařit, vymizelo i ponětí o uskutečněných melioračních stavbách a zařízeních. Převodem vlastnictví tak často došlo

15 VAŠKŮ, 2011, op.cit.

16 část přešla do vlastnictví obcí na základě § 2 odst. 5 zák. č. 172/1992 Sb (drobné stavby melioračních zařízení, drobné stavby lesotechnických meliorací), část přešla v rámci restitucí na základě § 15 odst. 1 zák. č. 229/1991 Sb. (meliorační zařízení umístěné pod povrchem pozemku, s výjimkou hlavních melioračních zařízení) a část v rámci převodu podle § 13 odst. 1 zák. č. 95/1999 Sb. (meliorační zařízení, které je ve vlastnictví státu, s výjimkou hlavních melioračních zařízení)

17 § 14 odst. 5 zák. č. 229/1991 Sb. - „Nestane-li se oprávněná osoba též vlastníkem meliorační stavby, je povinna umožnit kontrolu, údržbu a opravy právnické nebo fyzické osobě, která odpovídá za její stav a činnost „

18 Současná lhůta 48 měsíců je dle Výkladu Ministerstva zemědělství č. 15 k vodnímu zákonu a souvisejícím právním předpisům ze 4. srpna 2004 neúčinná, jelikož novela měnící vodního zákona měnící tuto lhůtu vstoupila v platnost až po skončení původní 6 měsíční lhůty, a tedy již veškeré POZ byly ve vlastnictví vlastníka pozemku. Lhůta 48 měsíců tedy zůstává v platnosti pouze pro případy pozdějšího převodu státního pozemku na nového nabyvatele

HISTORIE

k paradoxní situaci, ve které vlastníci předmětných pozemků měli možnost převod odmítnout, aniž by si byli vědomi, že vlastně mají co odmítnout z důvodů nedochovaných záznamů o provedených melioračních stavbách a vymizelé historické paměti¹⁹.

V souvislosti s masivní a až zbytečnou výstavbou v dobách socialismu došlo po revoluci k pochopitelnému útlumu výstavby nových melioračních zařízení a dochází dokonce k úbytku meliorizovaných ploch. Současné období se tak vyznačuje spíše údržbou, racionalizací a modernizovanou rekonstrukcí již stávajících zařízení.

V současnosti je podle údajů VÚMOP odvodněných lokalit zhruba 1 070 tis. ha²⁰ čili přibližně čtvrtina zemědělsky obdělávaných ploch, k tomuto je třeba ovšem poznamenat jak uvádí VAŠKŮ: „*Hydromeliorační odborníci se shodují, že vedle výše evidenčně vykazovaného rozsahu odvodnění trubkovou drenáží u nás existuje nejméně dalších 450 000 ha drenážovaných zemědělských pozemků, které se do evidence z nějakých příčin nedostaly [...] Je např. známou skutečností, že v žádném případě se projektovaný rozsah jednotlivých odvodňovacích staveb neshodoval s rozsahem jejich skutečného provedení, to je s tzv. kolaudačním paré. Současná evidence ale především zdaleka neobsahuje výměry ploch zemědělských pozemků, které byly drénované před rokem 1955 a přirozeně zcela postrádá zejména výměry tzv. sporadického odvodnění trubkovou drenáží (odvodnění jednotlivými drény a drobnějších zamokřených lokalit), které doznalo mimořádného rozšíření zejména v první polovině minulého století.*“²¹

Rozsah vybudovaných závlah činí podle Situační a výhledové zprávy MZe – Půda 2015 přibližně 4 % plochy zemědělského půdního fondu²² což podle údajů ČÚZK o rozloze zemědělského půdního fondu za rok 2017 činí zhruba 168 tis. ha²³. Nicméně poslední podrobný údaj ze Situační a výhledové zprávy MZe –

19 KULHAVÝ, Zbyněk a kol., 2015, op. cit., s.124

20 BUKOVSKÝ, Jiří a kol. *Situační a výhledová zpráva Půda*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015, s. 23

21 VAŠKŮ, 2011, op.cit.

22 BUKOVSKÝ, op.cit., s.24

23 Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky: Stav ke dni 31. prosince 2016 [online]. Český úřad zeměměřičský a katastrální, 2017 [cit. 5.3.2017].

Půda 2009 hovořil o 154 tis.²⁴ ha, přičemž celková výměra se s postupem času zmenšuje. Jelikož zastaralé závlahové vedení jsou postupně vyřazovány a přestávají sloužit, nové moderní se budují jen pomalu a v malém rozsahu, jsem toho názoru, že rozsah vybudovaných závlah činí spíše 3 %, přičemž reálně využívaných je zhruba polovina.²⁵

1.4. Současní správci hydromelioračních staveb v ČR

V současnosti lze říci, že většina závlahových soustav již prošla na konci devadesátých let privatizací a jsou ve vlastnictví soukromých objektů²⁶. Zároveň je upouštěno od velkokapacitního plošného zavlažování náročného na objem vody k modernějším systémům na objem vody podstatně méně náročným. Vymizela také doplňková závlaha klasických krmných polních plodin, kvůli přechodu na jiné druhy plodin způsobený snížením stavu hovězího dobytka.²⁷

U staveb odvodňovacích je situace odlišná. Naprostá většina podrobných odvodňovacích zařízení, tzv. detailů je ve vlastnictví vlastníka pozemku, často jak již jsem dříve uvedl, aniž by o tom věděli. Hlavní odvodňovací zařízení naproti tomu zůstávají ve vlastnictví státu a o správu se dělí státní podniky Povodí a Lesů, na které byla převedena správa drobných toků a vše ostatní čili přibližně 19 tisíc staveb, připadá na SPÚ.²⁸

24 NĚMEC, Jiří a kol. *Situační a výhledová zpráva Půda*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2009, s.16

25 Ibid – s.17

26 BENDA, Jaroslav. *Závlahová zařízení, stav a perspektiva* [online]. ČBKs, 2010 [cit. 12.3.2018], s.74

27 ibid

28 Správa hlavních melioračních zařízení [online]. Agrární komora České republiky, 2012 [cit. 13.3.2018].

2. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY

Prameny právní úpravy hydromelioračních staveb lze v zásadě rozdělit na prameny soukromoprávní a veřejnoprávní. Ty lze dále rozlišit na právní úpravu obecnou a právní úpravu zvláštní (neboli také speciální).

2.1. Prameny soukromého práva

Základním obecným právním předpisem soukromého práva je **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „občanský zákoník“ nebo „OZ“) a v závislosti na době vzniku hydromeliorační stavby také zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „občanský zákoník z roku 1964“ nebo „OZ1964“). Tyto zákony upravují náležitosti a povahu staveb z pohledu soukromého práva a vlastnický režim těchto staveb ve vztahu k pozemkům, na kterých stojí. Povaha těchto předpisů je subsidiární tzn. postupuje se podle nich vždy, není-li zvláštními předpisy určeno jinak²⁹.

V těchto právních předpisech nalezneme právní normy upravující věcná a vlastnická práva hydromelioračních staveb a vymezení některých soukromoprávních pojmů souvisejících s hydromelioračními stavbami.

Ze soukromoprávních předpisů zvláštní povahy lze uvést zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále jen jako „katastrální zákon“), ve znění pozdějších předpisů, který upravuje zápis vlastnických a jiných věcných práv souvisejících s hydromelioračními stavbami do katastru nemovitostí. Hydromeliorační stavby se podle vyhlášky č. 23/2007 Sb., o podrobnostech vymezení vodních děl evidovaných v katastru nemovitostí České republiky, v katastru nemovitostí neevidují. Evidují se pouze věcná práva

29 viz např. § 498 odst. 1 OZ, § 9 odst. 2 OZ a § 1 odst. 2 OZ1964

s hydromelioračními stavbami související, a to právo stavby a věcná břemena (služebnosti) k pozemkům.

2.2. Prameny veřejného práva

Základní obecný právní předpis pro oblast veřejného práva představuje **zákon č. 500/2004 Sb., správní řád**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Jelikož tento právní předpis upravuje správní řízení a postup správních orgánů obecně, lze jeho užití nalézt na všech úsecích rozhodování státní správy a samosprávy. Správní řád je opět svou povahou subsidiární vůči jiným předpisům veřejného práva, které upravují postup orgánů státní správy a samosprávy v přenesené působnosti³⁰

Správní řád svoji subsidiaritu zakotvuje vůči jiným právním předpisům upravujícím postup správních orgánů také v ustanovení § 177 odst. 1, kde vyslovuje postavení zásad upravených v §§ 2 až 8, jako zásad obecně platných pro všechny činnosti správních orgánů bez ohledu na to, zdali konkrétní předpis upravující tyto činnosti, tyto zásady obsahuje nebo ne.

Aplikace zásady zákonnosti obsažené v ustanovení § 2 na všechny činnosti správních orgánů je tak naplněním ústavního principu legality plynoucího z čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod³¹.

Pro oblast řízení při povolování staveb vodních děl, jejich užívání, oprav a odstraňování (procesně právní normy) a výkladu některých pojmů souvisejících s hydromelioračními stavbami (hmotněprávní normy) je obecným předpisem obsahujícím zvláštní úpravu správního řízení, částečně odchylnou od úpravy správního řádu, **zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „stavební zákon“ nebo „SZ“). *„Právní úprava řízení a dalších činností v režimu stavebního zákona je součástí veřejného*

30 viz § 1 správního řádu

31 SKULOVÁ, Soňa a kol. *Správní právo procesní*. 3. akt. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. s. 20

*stavebního práva a jako takové je snad nejtypičtějším případem zvláštního režimu správního řízení s poměrně silně zastoupenou procesní úpravou odchylnou od obecné úpravy správního řádu, včetně dalších postupů správního orgánu.*³². Pro stavební zákon platí subsidiarita správního řádu, jak vyplývá z ustanovení § 192 stavebního zákona.

Pro oblast hydromelioračních staveb je stěžejním právním předpisem **zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „vodní zákon“ popř. „VZ“). Vodní zákon obsahuje mj. speciální procesní úpravu stavebního řízení v oblasti vodních děl a hmotněprávní úpravu vodních děl, a tedy i hydromelioračních staveb, které jsou vždy vodními díly. Právní úpravu hydromelioračních staveb dále doplňují prováděcí předpisy, zejména vyhláška MZe 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí, způsobu a rozsahu péče o ně (dále v práci jako „prováděcí vyhláška č. 225/2002 Sb.“ nebo také „hydromeliorační vyhláška“), dále pak vyhláška MZe 432/2001 Sb, o dokladech žádosti o rozhodnutí nebo vyjádření a o náležitostech povolení, souhlasů a vyjádření vodoprávního úřadu; vyhláška MZe 216/2011 Sb., o náležitostech manipulačních řádů a provozních řádů vodních děl; a některé další vyhlášky.

V oblasti umístování a povolování hydromelioračních staveb se projevuje specialita vodního zákona k zákonu stavebnímu, která je zakotvena v ustanovení § 115 odst. 1. Dřívější rozpolcenost subsidiarity stavebního zákona a správního řádu vyřešila až velká novela vodního zákona obsažená v zák. č. 150/2010 Sb., která tuto otázku vyřešila ve prospěch stavebního zákona³³. Stále je ovšem třeba mít na paměti, subsidiaritu správního řádu vůči stavebnímu zákonu a převážně § 177 odst. 1 správního řádu, který zakotvuje zásady obsažené v § 2 až § 8 do všech předpisů veřejného práva.

32 KLIKOVÁ, Alena a kol. *Stavební právo: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007., s. 51

33 viz Důvodová zpráva k bodu 183 vládního návrhu 895/0

V oblasti povolování nakládání s vodami (tedy speciálního správního řízení), které je potřeba pro většinu hydromelioračních staveb, se projevuje subsidiarita správního řádu, jako právního předpisu upravujícího obecná správní řízení a dále se zde projevuje vzájemná subsidiarita se zákony na ochranu životního prostředí a půdního fondu³⁴ stanovená v ustanovení § 5 odst. 1.

Vodní zákon obsahuje také v ustanovení § 56 odst. 4 některé zvláštní ustanovení soukromoprávní povahy upravující nová věcná břemena a speciální povinnosti vlastníků pozemků, na kterých se nachází hydromeliorační stavba.

34 viz poznámka číslo 3 k vodnímu zákonu

3. ZÁKLADNÍ POJMY

3.1. Vodohospodářské meliorace

Na úvod této kapitoly je by bylo nejvhodnější vymezit si zřejmě nejskloňovanější pojem této práce a tím jsou *vodohospodářské meliorace* neboli také *hydromeliorace, meliorační a hydromeliorační stavby či zařízení*³⁵. Jak už jsem v předchozí části zmínil vodohospodářské meliorace jsou pouze částí mnohem širšího pojmu meliorace, který vychází z latinského slovesa *melioro-are* čili *zlepšit, vylepšit, zvýšit hodnotu*. Melioracemi pozemků tedy můžeme nazvat veškeré cíleně prováděné činnosti jenž mají za cíl zvýšit úrodnost půdy. Vodohospodářskými melioracemi pak pochopitelně rozumíme pouze ty meliorace pozemku, kterými ovlivňujeme působení *vody* na stav půdy.

Vodní zákon v ustanovení § 56 rozlišuje hydromeliorační stavby do dvou druhů. Prvními jsou stavby k závlaze a odvodnění pozemku čili stavby, které svojí funkční podstatou primárně ovlivňují *množství* vody v půdě. Druhým druhem jsou stavby k ochraně pozemků před erozní činností vody, a tedy stavby jejichž primární podstatou je *snížení negativních účinků, které sebou odtékající voda přináší*. Toto rozdělení je zřejmě pozůstatek vodního zákona z roku 1973³⁶, který hydromeliorační stavby rozděloval pouze na stavby odvodňovací a závlahové.

Prováděcí vyhláška č. 225/2002 Sb.³⁷ ovšem dále nesleduje rozdělení dle Vodního zákona a hydromeliorační stavby rozděluje na stavby k závlaze pozemku,

35 Právní předpisy, judikatura a literatura mezi těmito pojmy příliš nerozlišuje a nakládá s nimi jako se synonymy. Často je možné převážně v literatuře narazit na chápání hydromeliorací pouze jako odvodňovacích staveb, byť se tomu nelze příliš divit uvážíme-li jak velké procento melioračních zařízení na našem území tvoří.

36 zákon č. 138/1973 Sb., o vodách ve znění pozdějších předpisů

37 vyhláška Ministerstva zemědělství č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně

stavby k odvodnění pozemku a stavby k ochraně pozemků před erozní činností vody.

Podrobnějším rozdělením se budu zabývat v samostatné kapitole **5. Stavby k vodohospodářským melioracím pozemků**.

V mé práci se budu převážně zabývat stavbami k odvodnění pozemků, méně pak stavbami závlahovými a nejméně stavbami k ochraně pozemků před erozní činností vody, a to z důvodů aktuálnosti a složitosti jejich problematiky.

3.2. Stavba

3.2.1 Stavba jako veřejnoprávní pojem

Jelikož všechny stavby hydromeliorací jsou stavbami vodních děl a tedy tzv. speciálními stavbami podle speciálních právních předpisů, považuji za vhodné nejdříve vymezit pojem stavby jako takové. **Stavbou** se obecně podle ustanovení § 2 odst. 3 stavebního zákona³⁸ rozumí: „*veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií, bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání*“. Za stavbu se také považuje výrobek plnící funkci stavby. Dočasnou stavbou se poté rozumí stavba, u které stavební úřad předem omezí dobu jejího trvání. Za stavbu stavební zákon v odstavci 4 považuje podle okolností také její část nebo změna dokončené stavby.

Odborně-technická veřejnost definuje stavbu jako: „*všechno, co bylo postaveno nebo je výsledkem stavební činnosti*“³⁹ nebo také jako: „*umělá (neživá)*“

38 zákon č. 183/2006 Sb, o územním plánování a stavebním řádu

39 ČSN ISO 6707-1 - Pozemní a inženýrské stavby – Terminologie – Část 1: Obecné termíny. Termín 3.1.1 (v současné době je již tato norma zrušená a nahrazená, nicméně nová norma ČSN P ISO 6707-1 nemá český překlad a anglický výklad je stejný jako v této normě, lze tedy usuzovat, že i český překlad zůstal stejný – pozn. autora)

materiální struktura, od svého vzniku zpravidla pevně spojená se zemí. “ dále jako „souhrn dodávek stavebních materiálů, hmot, dílů a stavebních prací, popř. strojů, zařízení a inventáře vč. souvisejících prací vykonávaných v souvislém čase a na souvislém místě, sloužících k vytvoření díla na podkladě příslušné dokumentace projektu“⁴⁰

Je třeba zdůraznit, že pojmem stavba má dle mého názoru stavební zákon na mysli jak výsledek stavební činnosti, tak samotný proces, a tedy stavbu pojímá pohledem dynamickým. Nutno ovšem říci, že judikatura i komentářová literatura si v rozlišení, zdali stavbou je pouze výsledek nebo i samotná činnost, často protiřečí. Obecně je doktrínou stavba považována za pojem dynamický čili nikoliv pouze výsledek ale i činnost k němu směřující. Na druhou stranu je o stavbě často hovořeno pouze jako o výsledku⁴¹.

Dokonce i nejnovější komentářová literatura ke stavebnímu zákonu⁴² uvádí ve své vlastní definici stavby jako: „*veškerá stavební díla, která vznikají stavební nebo montážní technologií; stavbou je nejen hotové dílo, ale též proces stavění*“ přičemž v následném výběru z judikatury a odborné literatury hovoří o stavbě (popř. stavebním díle) vždy pouze jako o výsledku činnosti.

Byť je v tomto chápání stavby očividně judikatura i odborná veřejnost poněkud rozkolísaná, přikláním se k chápání stavby jako výsledku i jako činnosti, neboť to dle mého lépe odpovídá pojetí a chápání stavebního zákona, byť i ten si v rozlišování nevede zrovna striktně, protože samotnou stavební činnost čili proces, kterým se stavba tvoří, označuje i jako *stavební a montážní práce, popř. provádění stavby*⁴³.

Jediným rozlišením, jestli některý výsledek stavební činnosti je stavbou či ne, zůstává jeho uskutečnění *stavební* či *montážní technologií*. Konečné slovo v rozhodnutí, zdali něco je či není stavbou má stavební úřad.

40 DUDA, Jiří a kol. *Slovník pojmů ve výstavbě*. Praha : ŠEL, 1995 s.89

41 Srov. Usnesení ÚS ze dne 15.11. 2011, sp. zn. II. ÚS 1351/10-1 a Rozsudek NSS ze dne 27.4.2006, čj 4 Afs 124/2005-61

42 PRŮCHA, Petr a kol. *Stavební zákon : praktický komentář : podle stavu k 1. lednu 2017*. 1.vyd. Praha: Leges, 2017, s.40

43 Viz např. § 2 odst. 2 písm. b) či § 3 odst. 3 SZ

Výrobek plnící funkci stavby oproti stavbám není výsledkem stavební činnosti prováděné stavební či montážní technologií, ale jiné průmyslové, např. strojírenské technologie. Výrobek plnící funkci stavby je zařízením vyrobeným továrním způsobem.⁴⁴

Stavby je možné dělit jejich doby trvání na stavby trvalé a stavby dočasné. Kritérium pro dočasnost stavby ovšem není jejich reálná výdrž nýbrž stavebním úřadem omezená doba jejich umístění na pozemku. Za stavby dočasné považujeme např. stavby zařízení staveniště, stavby zřizované ke krátkodobému účelu, stavby umístované na pozemcích výhledově určených k jinému využití apod. Formulace *doby jejich umístění na pozemku* namísto *doby trvání* jak uvádí stavební zákon, mi přijde vhodnější, protože stavební dílo, které lze po uplynutí doby stanovené stavebním úřadem z pozemku odstranit, stále jako stavba „trvá“, ale na pozemku, na který bylo stavebním úřadem povoleno umístit, se již nenachází (např. montovaný přístřešek určený pro dělníky na stavbě, který se po ukončení stavebních prací převezí na jiné místo). Dle mého přesvědčení, to co „uplynutím doby trvání“ zaniká je „právo na umístění stavby“.

Oproti stavbám dočasným stojí stavby trvalé. U staveb trvalých není jejich existence žádným způsobem stavebním úřadem předem omezena.

Závěrem bych chtěl ještě dodat, že pojem stavba se ve veřejnoprávních předpisech neobjevuje pouze ve stavebním zákoně, ale také v odlišném významu např. ve finančním právu jako tzv. „*zdanitelná stavba*“ v § 7 zák. č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, kterýžto je vykládán jinak, a to z důvodů jiného účelu vymezení (vymezení pro účely vyměření daně).

44 Rozsudek KS v Brně ze dne 16.3.2016, čj 31 A 15/2014-46, k vymezení pojmu „výrobek plnící funkci stavby“

3.2.2. Stavba jako pojem soukromého práva

Než přikročím k vymezení pojmu vodní dílo musím se ještě zastavit u vymezení pojmu stavby jako soukromoprávního institutu, neboť pochopení rozdílu je pro budoucí části mé práce důležité. Pojem stavba tak jak ho zná občanský zákoník je vcelku odlišný od významu ve stavebním zákoně.

Předně je nutno říci, že pojem stavba v občanském zákoníku je na významu, jenž mu přikládá stavební zákon nezávislý, a to ze zásady vyjádřené v občanském zákoníku konkrétně v ustanovení § 1 odst. 1 věta druhá: „*Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.*“ a tedy definici pojmu stavba ze stavebního zákona nelze použít. Jelikož občanský zákoník legální definici pojmu stavba neobsahuje, je třeba hledat v judikatuře⁴⁵.

Judikatura se postupně ustálila na několika rozlišujících znacích, které stavba musí mít⁴⁶. Předně stavba podle občanského zákoníku musí být **věcí** ve smyslu ustanovení § 489 a násl., vztáhnuto ke stavbě tedy: „*výsledek určité stavební činnosti, který je způsobilý být předmětem občanskoprávních vztahů*“⁴⁷. Ze zmíněného pojetí vyplývá fakt, že občanskoprávní pohled na stavbu je pohled statický čili pouze jako výsledek nikoliv činnost.

Dále stavba musí být věcí **samostatnou**⁴⁸ nikoliv součástí již existující věci např. pozemku. Stavbu za samostatnou věc můžeme označit, pakliže se jedná o takový vymežitelný kus světa, že lze určit jasnou hranici, kde končí věc jiná (nejčastěji pozemek) a začíná stavba. Blíže k tomuto uvedl Nejvyšší soud ve svém

45 Nový občanský zákoník pojem stavba nově neupravuje a je tedy možné pro hledání významu tohoto pojmu přihlídnout i k judikatuře k občanskému zákoníku z roku 1964.

46 Vymezením znaků stavby se věnoval i např. TÉGL s MELZEREM ve svém komentáři k OZ (viz komentář k § 498). S jejich vymezením znaků stavby v zásadě souhlasím, ovšem některé znaky slučuji a proti některým se i vymezuji viz kapitola 6. Vlastnický režim

47 viz Usnesení ÚS ze dne 15.11. 2011, sp. zn. II. ÚS 1351/10-1, ke statickému výkladu pojmu stavba pro účely občanského práva

48 Vysvětlení tohoto pohledu v posledním odstavci tohoto oddílu

rozsudku ze dne 28. 2. 2006⁴⁹ následující: „*vrstvením jednotlivých přírodních stavebních materiálů čili stavební činností – zpracováním a ztvárněním pozemku, tedy obdobným způsobem jako je tomu v případě vybudování komunikace, případně parkoviště. Dovolací soud je toho názoru, že není proto důvodu pohlížet na tenisové dvorce jinak než stejně jako v případě parkoviště, tj. na věc, která není stavbou*“.

Zároveň stavba, byť je s pozemkem fakticky spojena, nesmí být s pozemkem spojena také funkčně, protože poté by se jednalo o součást věci⁵⁰ podle ustanovení §120 odst. 1 občanského zákoníku z roku 1964. V tomto zákoníku vyjádřená právní fikce v ustanovení § 120 odst. 2, že stavba není faktickou součástí pozemku se v současném občanském zákoníku vytratila, nicméně dle mého názoru na charakterizaci stavby jako pojmu to vliv mělo jen částečný.

Stále totiž platí, že ne každá stavba je součástí pozemku a součástí pozemku se stávají pouze ty (být podstatně velká část) stavby, u kterých to zákon nevylučuje. I když u zákonodárce rekodifikací soukromého práva došlo k významnému posunu k chápání vlastnictví stavby (tedy ke stavbě jako součásti věci) domnívám se, že k chápání stavby jako pojmu nedošlo a ani to neměl zákonodárce v úmyslu.

Posledním ze znaků pojmu stavba, se kterým jsem se setkal v komentářové literatuře je spojení stavby s pozemkem. Konkrétně: „*za stavbu lze zřejmě považovat pouze takový výsledek stavební činnosti, který je s pozemkem spojen [...]. Není přitom rozhodné, zda se jedná o **spojení trvalé či dočasné**. Dočasné stavby tedy jsou také stavbami, jenom nejsou součástí pozemku, a jedná se tak o věci movité (§498 odst.2)*“⁵¹ Tuto charakteristiku chápu jako odpovídající pojetí stavby v soukromém právu. Stavba ze soukromoprávního pohledu se tedy stavbou

49 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.2.2006, sp. zn. 22 Cdo 1118/2005
50 viz např. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 288/2004, ze dne 19.7.2004, ve kterém se NS zabýval povahou zatrubnění potoka a jeho funkčním spojením s pozemkem

51 LAVICKÝ, Petr a kol.. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013-2015, s.1975

stává v okamžiku prvního spojení s pozemkem (za předpokladu naplnění dalších znaků).

Rozdíl mezi veřejnoprávním a soukromoprávním pojetím tedy spatřuji ve dvou rozdílných znacích. Prvním znakem je rozsah pojmu stavba. Veřejnoprávní doktrína chápe stavbu nejen jako výsledek činnosti ale i jako činnost samotnou, kterou soukromoprávní pojetí za stavbu nepovažuje. Druhým rozdílným znakem je pak chápání výsledku činnosti jako takové. Veřejnoprávní pojetí je velmi široké, omezující se pouze na rozdělení jestli výsledek (stavební dílo) vznikl stavební či montážní činností, zatímco soukromoprávní pojetí pojem stavba omezuje pouze na věci fakticky spojené a funkčně odlišitelné od pozemku (tzn. mají samostatný hospodářský účel), čímž například vylučuje drenáže, které (nejsou-li brány jako liniová stavba podle § 509 občanského zákoníku) jsou běžnými stavbami podle stavebního zákona, ale občanský zákoník už tyto chápe jako součást věci (pozemku).

Záměrně v této části podrobněji nerozebírám rozdíl ve vztahu stavby k pozemku, na kterém stojí, a stavbě jako součástí jiné věci – nemovitosti (pozemku nebo práva stavby), který prodělala rekodifikací občanského práva (zavedením zásady superficies solo cedit), neboť se tomuto budu věnovat dále v kapitole **6.Vlastnický režim**. Navíc většina vodních děl (staveb), kterými se ve své práci zabývám, byla vybudována před rekodifikací a často nenáleží stejným vlastníkům jako pozemek a nestaly se tedy součástí pozemku (příp. se nestali součástí z jiných důvodů) podle ustanovení § 3058–3061 občanského zákoníku. Z těchto důvodů je pro mě vhodnější momentálně definovat stavbu jako věc samostatnou. Ve zkratce lze vůči stavbám postaveným po účinnosti „nového“ občanského zákoníku říci, že naopak je u nich vyžadována závislost na pozemku, neboť se stávají jeho součástí čili přírůstkem k pozemku, nebo součástí práva stavby, které se k pozemku váže (s výjimkou staveb dočasných, staveb liniových a dalších uvedených v samostatných zákonech).

3.2.3. Liniová stavba a jiné předměty podle § 509 OZ

V ustanovení § 509 občanského zákoníku je uvedena jedna z výjimek, které se nepovažují za součást pozemku a tím jsou:

„Liniové stavby, zejména vodovody, kanalizace nebo energetická či jiná vedení, a jiné předměty, které ze své povahy pravidelně zasahují více pozemků, nejsou součástí pozemku. Má se za to, že součástí liniových staveb jsou i stavby a technická zařízení, která s nimi provozně souvisí.“

Dřívější ustanovení § 509 s účinností do 27. 2. 2017, hovořilo pouze o inženýrských sítích a tato výjimka byla opodstatněna názorem, že inženýrské stavby slouží k přenosu média z jednoho místa na druhé a neslouží tedy pozemku přes který vedou⁵², což opodstatňovalo výjimku ze snahy o zcelování pozemku a staveb na něm zřízených, vyjádřených v zásadě *superficies solo cedit*, a to zejména pro téměř neexistující funkční souvislost s pozemkem.

V úpravě po novele⁵³ s účinností od 28.2.2017 nahradil pojem inženýrská síť obecnější pojem⁵⁴ liniová stavba. *„Poněvadž byl v zásadě pouze nahrazen termín inženýrská síť termínem liniová stavba (zůstal i příkladný výčet staveb) a zároveň inženýrská síť je považována za podmnožinu liniových staveb, lze konstatovat, že ty [...] stavby, které byly považovány za inženýrské sítě, jsou také liniovými stavbami.“*⁵⁵ Pojem liniová stavba není v právních předpisech definovaný. Obecně se za liniové stavby považují stavby, u kterých převládá jeden rozměr nad ostatními (typicky délka nad šířkou a výškou)⁵⁶. Pojem liniové stavby v sobě zahrnuje podle KOUKALA, kromě inženýrských sítí také stavby dopravní infrastruktury, zejména pozemní komunikace⁵⁷. Novinkou tohoto ustanovení jsou: *„jiné předměty, které ze své povahy pravidelně zasahují více pozemků“*. Je otázkou,

52 ELIÁŠ, Karel a kol. *Průvodce rekonstrukcí 89/2012*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [vid. 18.3.2018]

53 zák. č. 460/2016 Sb.

54 viz LAVICKÝ, op. cit., s 1803

55 KULHAVÝ, Zbyněk a kol., 2015, op. cit. s.16

56 Viz LAVICKÝ, op. cit., s.1803 a VÚGTK, 2018, *Liniová stavba*

57 Viz LAVICKÝ, op. cit., s. 1805

zda těmito jinými předměty je myšleno rozšíření a upřesnění výčtu liniových staveb, nebo je jimi založena nová kategorie věcí vyjmutých ze zásady superficies solo cedit, jak se domnívá PAVLÍK⁵⁸.

Jelikož k této nové úpravě nebyla dodána důvodová zpráva, protože byla přidána až pozměňovacím návrhem ústavně právního výboru⁵⁹, nezbyvá než si s vyložením tohoto ustanovení počkat na rozhodnutí soudu, popř. další novelu, která tuto část změní nebo dodatečně vyloží. Osobně se přikláním k názoru PAVLÍKA, že zákonodárce založil novou kategorii⁶⁰ a to i s důsledky, které sám nepředpokládal.⁶¹

Liniové stavby je třeba pokládat za věci nemovité. Komentářová literatura se na tomto pojetí původně neshodovala, a tak zatímco TÉGL⁶² a HUBKOVÁ⁶³ považují liniovou stavbu za samostatnou věc nemovitou (není-li součástí jednoho pozemku – viz dále) a výjimečně za věc movitou („zakopaná“ věc movitá), KOUKAL⁶⁴, který se opíral o dikci ustanovení § 489 odst. 1 (před novelou č. 460/2016 Sb. - pozn. autora) dovozoval jejich povahu za věc movitou. Ovšem domnívám se, že po zmíněné novele, která nahradila sousloví „jiný předpis“ slovem „zákon“ (tedy všechny předpisy včetně OZ) už zastává i KOUKAL minimálně podobný názor jako TÉGL a HUBKOVÁ

TÉGL⁶⁵ a HUBKOVÁ⁶⁶ pak zastávají tentýž názor (po novele podpořený i zákonným zněním), že aby liniová stavba byla samostatnou věcí musí zasahovat pod více pozemků, neboť jak uvádějí, při souvislosti liniové stavby pouze s jedním pozemkem bude liniová stavba hospodářsky a funkčně převážně souviset s tímto jedním pozemkem a není tedy důvod ji považovat za věc samostatnou.

58 PAVLÍK, M. *Inženýrské sítě a liniové stavby*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [vid. 18.3.2018]

59 sněmovní tisk 642/4 z 23.6.2016

60 PAVLÍK, ibid

61 více v kapitole 6. Vlastnictví režim

62 MELZER, Filip a Petr TÉGL a kol. *Občanský zákoník : velký komentář, Svazek I*. 1. vyd. Praha:Leges, 2013, s. 346

63 PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník : komentář*. Praha : C.H. Beck, 2017., s.531

64 LAVICKÝ, op. cit., s. 1767

65 MELZER, op. cit., s. 347

66 PETROV, op. cit. s.543

Oba autoři uvádí příklad studny s čerpadlem spojené potrubím s jinou částí pozemku. Nicméně lze si představit i mnohem větší a rozsáhlejší komplex, jakými jsou třeba hlavní meliorační zařízení, které ze své povahy většinou zasahují až desítky pozemků, jako součást jednoho pozemku od něho neoddělitelnou.

3.3. Vodní dílo

Pojem vodní dílo užívá současný zákon č. 254/2001, o vodách ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „vodní zákon“). Dřívější zákon č. 138/1973 Sb., o vodách ve znění pozdějších předpisů užíval pojmu „vodohospodářské dílo“. Tento pojem odpovídá současnému pojmu vodní dílo na základě ustanovení § 127 odst 13 vodního zákona, který stanovil, že: *„Za vodní díla podle tohoto zákona se považují vodohospodářská díla povolená podle dosavadních právních předpisů. Pokud se v jiných právních předpisech užívá pojem "vodohospodářské dílo", rozumí se tím vodní dílo podle tohoto zákona.“*

Současný pojem vodní dílo upravuje vodní zákon v ustanovení § 55 odst. 1 jako: *„Vodní díla jsou stavby, které slouží ke vzdouvání a zadržování vod, umělému usměrňování odtokového režimu povrchových vod, k ochraně a užívání vod, k nakládání s vodami, ochraně před škodlivými účinky vod, k úpravě vodních poměrů nebo k jiným účelům sledovaným tímto zákonem“.*

Pozitivně určený demonstrativní výčet, který zákonodárce využil, má zřejmě za účel vyplňovat mezery širším výkladem zákona.

Tuto obecnou charakteristiku vodních děl dále doplňuje demonstrativní výčet staveb v písm. a) až l). Ustanovením písm. l): *„jiné stavby potřebné k nakládání s vodami povolovanému podle § 8.“* pak zákonodárce rozšiřuje dále oprávnění vodoprávním úřadům určit co se za vodní dílo požaduje a co nikoliv, což dále potvrzuje v odstavci 4 téhož paragrafu, které zní: *„V pochybnostech o tom, zda jde o vodní dílo, rozhodne místně příslušný vodoprávní úřad.“*

ZÁKLADNÍ POJMY

Vodní zákon pak poměrně nově ⁶⁷ zavedl v odstavci 2 pojem „vodohospodářská úprava“, který sleduje vymezení „terénních úprav“ tak jak je zavedl stavební zákon v ustanovené § 3 odst. 1. Za vodohospodářskou úpravu zákon považuje: „zemní práce a změny terénu v přirozených korytech vodních toků a na pozemcích sousedících s nimi, jimiž se podstatně mění přirozená koryta vodních toků a které jsou nezbytné k zajištění funkcí vodních toků“. Vodohospodářské úpravy nejsou vodním dílem a není k jejich stavbě zapotřebí stavební povolení ale pouze ohlášení.

V odstavci 3 pak vodní zákon pokračuje negativním vymezením vodního díla, a tedy vymezuje co se nepovažuje za vodní dílo, není tedy k výstavbě potřeba souhlas vodoprávního úřadu. Vodní zákon za vodní dílo nepovažuje:

- jednoduchá zařízení mimo koryta vodních toků na pozemcích nebo stavbách k zachycení vody a k jejich ochraně před škodlivými účinky povrchových nebo podzemních vod;
- vodohospodářské úpravy;
- bezodtokové jímky včetně přítokového potrubí;
- vnitřní vodovody a vnitřní kanalizace;
- vodovodní a kanalizační přípojky;
- průzkumné hydrogeologické vrty, pokud neslouží k odběru podzemní vody;
- další zařízení vybudovaná v rámci geologických prací;
- vrty k využívání energetického potenciálu podzemních vod, pokud nedochází k čerpání nebo odběru podzemních vod;

Vodní zákon definici jednoduchého zařízení neobsahuje. Definici jednoduchého zařízení nenalezme ani v judikatuře a ani ve výkladu MZe. Ten pouze odkázal

67 V rozsáhlé novele vodního zákona ve znění zák. č. 150/2010 Sb.

ZÁKLADNÍ POJMY

v případě pochyb, zdali se jedná o vodní dílo nebo na vodoprávní úřad, který ve věci rozhodne, a to z vlastního podnětu⁶⁸.

Z výše uvedeného výčtu se lze domnívat, že zákonodárce z vodních děl vyčlenil jednoduché zařízení, které nepovažuje za nutné, aby podléhala doзору vodoprávního úřadu a pak stavby či zařízení, které podléhají režimu jiných zákonů⁶⁹

Závěrem nutno říci, že vodní zákon pojem stavba vodního díla nijak sám nevynezuje. Vodní zákon ovšem hledí na stavbu vodního díla jako na stavbu podle stavebního zákona, a to ve shodě s ustanovením § 15 odst. 1 písm. d):

„(1) Působnost stavebního úřadu, s výjimkou pravomoci ve věcech územního rozhodování, vykonávají u

d) vodních děl

orgány vykonávající státní správu na uvedených úsecích podle zvláštních právních předpisů (dále jen "speciální stavební úřady").“,

a odst. 2:

„(2) Speciální stavební úřady postupují podle tohoto zákona, pokud zvláštní právní předpisy pro stavby podle odstavce 1 nestanoví jinak.“

To ve spojení s ustanovením § 115 odst. 1 vodního zákona:

„(1) Pokud tento zákon nestanoví jinak, postupují vodoprávní úřady při řízení o věcech upravených vodním zákonem podle stavebního zákona, jde-li o rozhodování týkající se vodních děl a vodohospodářských úprav.“,

dle mého názoru prokazuje specialitu vodního zákona vůči stavebnímu zákonu ve věci vodních děl a umožňuje použití pojmu stavba, tak jak ho chápe stavební zákon. Vodní dílo je tedy speciální stavbou a musí naplňovat jak obecné znaky

68 Výklad Ministerstva zemědělství č.60 k § 55 odst. 2 vodního zákona a souvisejícím právním předpisům ze dne 8. září 2005. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 20.3.2018]

69 Např. zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích nebo zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu

ZÁKLADNÍ POJMY

stavby podle stavebního zákona, tak znaky vodního díla uvedené ve vodním zákoně.

Závěrem je třeba dodat, že vodní dílo zmiňuje i občanský zákoník v ustanovení o služebnosti rozlivu upravené v § 1273. I zde je platná zásada stanovená v ustanovení § 1 odst. 1 o nezávislosti soukromého práva na právu veřejném, nicméně jelikož soukromé právo nikterak vodního dílo necharakterizuje ale pouze zmiňuje, domnívám se, že je nutné se při výkladu tohoto ustanovení přidršet významu, jaký mu přikládá vodní zákon, a tedy i významu pojmu stavba ze stavebního zákona.

4. VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

V této kapitole vymezuji základní pojem této práce, a tedy pojem *Stavba k vodohospodářským melioracím pozemků*. Jak už jsem vyslovil dříve, tento pojem lze také zaměnit za pojmy *hydromeliorační stavba, popř. zařízení*, nebo také zkráceněji *meliorační stavba, popř. zařízení*. Já ve své práci převážně užívám pojem *hydromeliorační stavba* a přidržím se ho, pokud nebude účelné použít zákonný název, i v této kapitole, neboť mi přijde dostatečně krátký pro opakované používání ale zároveň dostatečně výstižný.

V první řadě je potřeba uvést, že hydromeliorační stavby musí splňovat náležitosti stavby podle stavebního zákona (viz. oddíl 4.2. Stavba jako veřejnoprávní pojem) a musí splňovat náležitosti vodního díla tak je stanovuje vodní zákon (viz oddíl 4.3. Vodní dílo).

Hydromeliorační stavbou rozumíme: „stavby, které úpravou vodohospodářských poměrů v půdě přispívají ke zlepšení přírodních a enviromentálních podmínek v krajině.“⁷⁰

Pojem stavba k vodohospodářským melioracím pozemků vymezuje vodní zákon několika způsoby. Nejprve zřejmě v návaznosti na předchozí zákon č. 138/1973, o vodách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „předchozí vodní zákon“ nebo „VZ1973“) rozděluje v ustanovení § 56 odst. 1 hydromeliorační stavby na stavby

a) *k závlaze a odvodnění pozemků (převzaté dělení z ust. § 38 odst. 1 písm. e))*⁷¹

a nově také

b) *k ochraně pozemků před erozní činností vody,*

70 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půd

71 ještě dřívější zákon č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství užíval obecný pojem *meliorace*, který dále rozděloval na *vodohospodářské meliorace (zemědělských pozemků)* a *lesnickotechnické meliorace*

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

kteřé se za hydromeliorační stavby považují až od účinnosti vodního zákona tedy od 1. ledna 2001. Já nicméně v této práci používám rozdělení podle prováděcí vyhlášky č. 225/2002 Sb. a tedy rozdělení na tři samostatné druhy. Tedy stavby k závlaze pozemku, stavby k odvodnění pozemku a stavby k ochraně pozemku před erozní činností vody, protože mi toto rozdělení vzhledem k funkcím těchto staveb přijde přesnější.

V odst. 2 dále vodní zákon rozděluje stavby k odvodnění zemědělských (! sic) pozemků⁷² na hlavní odvodňovací zařízení a podrobná odvodňovací zařízení, přičemž podrobné odvodňovací zařízení je zde vymezeno taxativním výčtem staveb následovně:

„[...]podrobným odvodňovacím zařízením se rozumí pro podzemní odvodnění sběrné a svodné drény, drenážní šachty a výusti, pro povrchové odvodnění sběrné příkopy a objekty na nich“.

K vymezení podrobného odvodňovacího zařízení již ve vodním zákoně zákonodárce přistoupil zřejmě z důvodů převedení těchto zařízení do vlastnictví vlastníka pozemku na základě ustanovení § 126 odst. 3, protože v době účinnosti vodního zákona nebyla ještě účinná prováděcí vyhláška č. 225/2002 Sb., která tyto zařízení vymezuje.

V této kapitole postupně zmíním jednotlivé druhy hydromelioračních staveb a představím jednotlivé způsoby jakými je dosahováno účelu těchto staveb.

⁷² slovo „zemědělských“ se zřejmě do vodního zákona dostalo z terminologie zákona o vodním hospodářství z roku 1955 (viz výše) nebo terminologie zák. č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, neboť s tímto pojmem už vodní zákon dále nepracuje a ve vyhlášce 225/2002 Sb. o podrobném vymezení se toto slovo už také neobjevuje

4.1. Odvodňovací stavby

„Odvodňovací stavby slouží ke spolehlivému odvedení přebytečného množství vody z povrchu území i podzemního pórovitého prostředí. Jsou schopny eliminovat souvislé zatopení území i zamokření půdy a zeminy“⁷³

Dle § 2 odst. 4 prováděcí vyhlášky k vodnímu zákonu č. 225/2002 Sb. se za stavbu k odvodnění pozemku považuje *stavba, soubor staveb, jejich částí a zařízení odvodňovací soustavy*. Termínem *soubor staveb* se označuje: *„vzájemně provozně a ekonomicky související stavby, jimiž se uskutečňuje rozsáhlá nebo dlouhodobá výstavba na souvislém území nebo ke společnému účelu na různých místech“⁷⁴*

Tyto stavby jsou následně vymezeny jejich účelem. Účelem těchto staveb je dle zmíněného ustanovení *odvádění nadbytku povrchové a podzemní vody z pozemku, k provzdušňování pozemku a k ochraně odvodňovaného pozemku před zaplavením vnějšími vodami*.

Dále předmětné ustanovení rozčleňuje odvodňovací stavby dle umístění stavby, a to na odvodnění *podzemní* a *povrchová*. V ustanovení uvádí také demonstrativní výčet jednotlivých způsobů odvodnění.

K podzemnímu odvodnění uvádí: *„Odvodnění pozemků podzemním odvodněním se provádí zejména **drenážní sítě** (trubkovou drenáží, krtčí drenáží, křížovou drenáží), nebo **regulační drenáže**“*.

K povrchovému odvodnění uvádí: *„Odvodnění pozemků povrchovým odvodněním se provádí zejména **odvodňovacími kanály** nebo **příkopy**“*.

Stavby k odvodnění pozemků podle tohoto ustanovení vždy tvoří dvě části a to tzv. hlavní odvodňovací zařízení (dále jako „HOZ“) a podrobné odvodňovací zařízení (dále jako „POZ“).

73 VAŠKA, Jiří a kol. *Hydromeliorace*. 1. vyd. Praha: ŠEL, 2000, s.78

74 KULHAVÝ, František a Zbyněk KULHAVÝ. *Navrhování hydromelioračních staveb*. 1. vyd. Praha: Informační centrum ČKAIT, 2008, s.13)

4.1.1. Hlavní odvodňovací zařízení

Dle § 2 odst. 5 hydromeliorační vyhlášky se za HOZ, jako jednu ze dvou součástí staveb k odvodnění pozemku, považuje *soubor objektů*, které jsou opět vymezeny svým účelem, kterým je *odvádění nadbytku povrchové a podzemní vody z pozemku, k provzdušňování pozemku a k ochraně odvodňovaného pozemku před zaplavením vnějšími vodami*. K ustanovení je připojen demonstrativní výčet staveb a objektů, které se za HOZ považují. Jsou jimi zejména:

- otevřené kanály, svodné odvodňovací příkopy, záchytné příkopy a
- suché nádrže k zachycení vnějších vod, přehrážky⁷⁵ a objekty sloužící k regulaci⁷⁶
- krytá potrubí (od světlosti 30 cm včetně), včetně objektů na nich (stupně, skluzy)
- odvodňovací čerpací stanice

KULHAVÝ, F. a KULHAVÝ, Z.⁷⁷ k tomuto dále uvádí „Z uvedeného vyplývá, že jako HOZ lze uvažovat v některých stanovištních podmínkách i některé stavby (např. záchytné příkopy a svodné drény u regulační drenáže) nebo dílčí části staveb popsaných v dalších kapitolách. (dílčí části stavby nebo objekty POZ – pozn. autora)“

K významu pojmu pozemek uvedeném v tomto ustanovení je dle mého třeba uvést, že se nejedná o pozemek, tak jak ho chápe ustanovení § 2 písm. a) katastrálního zákona, tedy jako oddělená část zemského povrchu na základě práva, ale jako obecnější pojem území.

Kdybychom se striktně drželi vymezení podle zmíněného ustanovení, museli bychom za HOZ označit také jednoduchý sběrný drén, který je součástí větší drenážní sítě, pouze kvůli tomu, že přechází hranici jednotlivých pozemků

75 k suchým nádržím a přehrážkám viz podkapitola 5.3. Stavby k ochraně pozemků před erozní činností vody

76 K tomuto bodu viz podkapitola 5.3. Stavby k ochraně před erozní činností vody

77 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s.129

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

(ať už vymezených vlastnický, druhově či jinak) a do HOZ se napojuje až na pozemku jiném, *stricto sensu* odvádí vodu z tohoto konkrétního pozemku. Dle mého by tuto menší nejasnost ve výkladu pojmu pozemek napravila výměna slova „pozemku“ za množné číslo „pozemků“

4.1.2. Podrobné odvodňovací zařízení

Dle § 2 odst. 6 hydromeliorační vyhlášky se za POZ (tzv. odvodňovací detail), jako jednu ze dvou součástí staveb k odvodnění pozemků, považuje *soubor objektů*, které jsou opět vymezeny svým účelem, kterým je *bezprostřední úprava vodního režimu půdy tak, aby stav pozemku odpovídal vláhové potřebě plodin a předpokládané činnosti na něm*. POZ se dále dělí dle způsobů jakým je cíle, tedy bezprostřední úpravy vodního režimu půdy, dosahováno na podzemní a povrchové. Ty jsou dále doplněny taxativním výčtem. Podzemní odvodnění je tvořeno *sběrnými drény, svodnými drény, výustěmi, drenážními šachtami (podzemní drenážní sítí)* a povrchové odvodnění je tvořeno *sběrnými příkopy a objekty na nich*.

Opět se domnívám, že zde by byla vhodná úprava tohoto ustanovení a tento taxativní výčet změnit na výčet demonstrativní, aby se tak předešlo, v případě objevu nových způsobů, kterými by se dosahovalo cílů POZ, změně tohoto ustanovení.

4.1.3. Druhy odvodňovacích staveb

V tomto oddílu přiblížím některé druhy odvodňovacích staveb, jejich využití a účel.

4.1.3.1. Odvodňovací kanály

Odvodňovacím kanálem (viz obr. 1) rozumíme „*otevřený nebo krytý kanál (otevřený nebo krytý umělý vodní tok* ⁷⁸ – pozn. autora), *odvádějící vodu z odvodňovaného území*“⁷⁹.

„Odvodňovací kanály se navrhují převážně jako otevřené recipienty (vodní nádrž nebo vodní tok, do něhož se odvádí drenážní nebo závlahová voda ⁸⁰ - pozn. autora) *drenážních vod s přizpůsobením se místním stanovištním poměrům (např. ve vztahu k řešení podrobných odvodňovacích zařízení, protierozní ochrany půdy, ochraně ekologické stability krajiny, tvorby životního prostředí, honovému uspořádání pozemků a komunikacím). Do této kategorie se zpravidla zařazují také přirozené (i upravené) malé toky s povodím o velikosti do 1 km²“*⁸¹

*„Kryté odvodňovací kanály se navrhují jen v místech, kde se má zachovat celistvost pozemků a kde není nebezpečí vzniku eroze ani ohrožení ekologické stability krajiny, případně v místech převedení drenážních vod přes zastavěnou část obce, (sic) nebo při křížení otevřených odvodňovacích kanálů s komunikací a vodotečí, pokud toto křížení není řešeno zvláštním objektem.“*⁸²

Jelikož je odvodňovací kanál vždy vodním **tokem** a slouží jako recipient bude odvodňovací kanál vždy součástí HOZ.

78 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půdy

79 ibid

80 ibid

81 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 129

82 ibid

Obr. 1 - Odvodňovací kanál na toku Únanovky + HZZ
v k.ú. Kyjovice

4.1.3.2 Odvodňovací příkop

Odvodňovacím příkopem rozumíme: „*umělé otevřené odvodňovací zařízení*“⁸³.

Odvodňovací příkopy: „*(...) se navrhuji v údolních nivách s požadavkem rychlého odvedení povrchových vod (např. při etapové výstavbě drenážních systémů), při nedostatečné hloubce recipientu, při výskytu podzemních vod s vysokým obsahem sloučenin železa, při odvodňování dna nádrží před čištěním a při odvodňování méně hmotných půd (rašelin a močálovitých půd)*“⁸⁴.

Odvodňovací příkopy dále dělíme na svodné příkopy, záchytné příkopy a sběrné příkopy.

Svodnými odvodňovacími příkopy (viz obr. 2) rozumíme: „*otevřené odvodňovací zařízení odvádějící a svádějící vodu ze sběrných příkopů nebo brázd do recipientu odvodňovací soustavy*“⁸⁵. Svodné příkopy budou vždy v souladu

83 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půd

84 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 178

85 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půd

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

s ustanovením § 2 odst. 5 hydromeliorační vyhlášky součástí HOZ, neboť jejich účelem je odvod již odebraných vod.

Obr. 2 - Souběh svodných příkopů v k.ú. Těšetice, okr. Znojmo

Záchytnými odvodňovacími příkopy rozumíme: „otevřené odvodňovací zařízení sloužící k podchycení a odvádění vnějších (cizích) vod přitékajících z přilehlých výše položených pozemků v povodí“⁸⁶. V případě větší hloubky záchytného příkopu i k zachycení průsaku vody z vodního toku nebo nádrže⁸⁷. „Navrhují se obvykle na hranicích zájmového území řešené stavby, na hranicích mezi zemědělskými a lesními pozemky, podél ohrázených vodních toků, náhonů, podél cest, pod hrázemi vodních nádrží, pod terénními zlomy, ke stabilizaci svážných území, nad stavebními objekty umístěnými ve svažitém území, jako dočasné ochranné příkopy staveniště atd.“⁸⁸

86 ibid

87 KULHAVÝ, Z., KULHAVÝ, F., op. cit., s. 168

88 ibid, s. 167

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

Záchytné příkopy nelze univerzálně přiřadit k HOZ, byť je hydromeliorační vyhláška v § 2 odst. 5 přímo jmenuje.⁸⁹ Obecně však platí, že záchytné odvodňovací příkopy se za HOZ považují.

Sběrnými odvodňovacími příkopy rozumíme: „*otevřené odvodňovací zařízení sbírající vodu z přilehlého pruhu území zamokřeného povrchovou a mělkou podzemní vodou*“⁹⁰. Sběrné odvodňovací příkopy tvoří z pravidla současně i hranice obhospodařovaných pozemků⁹¹. Sběrné příkopy mohou plnit několik funkcí, a to odvedení povrchové vody, snížení hladiny podzemních vod, možnost zaústění drenážních soustav, využití k závlaze atd⁹².

Obr. 3 - Ústí sběrného příkopu do svodného v k.ú. Bantice (v pozadí původní ústí ucpané přívalem bahna)

Sběrné odvodňovací příkopy jsou v souladu s § 2 odst. 6 hydromeliorační vyhlášky součástí POZ, jelikož jejich hlavní funkcí je bezprostřední úprava vodního režimu půdy.

4.1.3.3. Drenáž

89 viz. 5.1.1. Hlavní odvodňovací zařízení a pozn. pod čarou č.78, kde KULHAVÝ uvádí záchytné příkopy též jako POZ.

90 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půd

91 KULHAVÝ, 2008., op. cit., s. 179

92 ibid

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

Drenáží se rozumí: „*způsob podzemního odvodnění soustavou drénů s drenážními objekty a zařízeními*“⁹³.

Drenážní síť neboli: „*system sběrných a svodných drénů na odvodňované ploše*“⁹⁴ je tvořena drény. Drénem se rozumí: „*podzemní odvodňovací prvek určený ke sbírání, zachycování a odvádění vody ze zamokřeného prostředí*“⁹⁵. Sběrný drén je drén, který umožňuje sbírat a odvádět vodu ze zamokřeného prostředí a tuto dále svádět do svodného drénu, který tuto vodu dále odvádí do dalších součástí POZ, příp. HOZ a současně plní funkci sběrného drénu.⁹⁶

Drenážní síť spolu s dalšími funkčně propojenými stavebními objekty a konstrukčními díly tvoří dohromady tzv. *drenážní systém*.⁹⁷

Typů drénů a drenáží je velké množství v závislosti na způsobu odvádění přebytečné vody, směrového uložení a kombinaci použitých způsobů. Namátkou uvedu drenáž krtčí, křížovou, horizontální, trubková, dvouetážová atd. K bližšímu vymezení doporučuji prostudovat obsáhlou odborně-technickou literaturu k tomuto tématu.

Nejrozšířenějším způsobem odvodnění pozemků v České republice je odvodnění pomocí tzv. **plošné (systematické) trubkové drenáže**.⁹⁸

Poměrně specifickým způsobem odvodnění, které ovšem není hydromeliorační stavbou je **odvodnění biologické (tzv. biodrenáž)**. Principem tohoto odvodnění je „*využití rostlin se střední až vysokou evapotranspirací (zjednodušeně řečeno přenos vody z půdy do vzduchu – pozn. autora) případně podporou výparů z půdy*“⁹⁹. Výhodou tohoto způsobu je regulační prvek. Pokud je vláhý v půdě přebytek tento proces probíhá s velkou intenzitou, a naopak pokud

93 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půd

94 ibid

95 ibid

96 ibid

97 ibid

98 VAŠKŮ, 2011, op.cit.

99 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 164

půdní vlhkost klesá, se tento proces zpomaluje. Z enviromentálního hlediska je tedy vhodné tímto způsobem doplnit i jiné způsoby odvodnění.¹⁰⁰

Drenážní systémy řadíme téměř vždy k POZ¹⁰¹, pro jejich neodlučitelnou funkční spojitost s pozemkem.

4.1.3.4. Víceúčelové odvodňovací systémy

V současnosti se stále více projevuje nevýhoda výše zmíněných způsobů odvodnění a tou je jejich jednoúčelovost. Tyto způsoby totiž umožňují pouze odvod vody z pozemku, a to i v období sucha, kdy je tento odvod nežádoucí.

„V období současné dynamiky klimatu má regulace hypodermického odtoku [...] mimořádný význam nejen při ochraně vodních zdrojů a životního prostředí, ale i při lepším hospodaření s vodními zdroji na zemědělském pozemku s cílem minimalizovat dopady období s nedostatkem vláhy pro pěstované plodiny.“¹⁰²

Za víceúčelové odvodňovací systémy se považují regulační drenáže, plošné retardační drenáže, drenáže s regulovaným odtokem aj.

Regulační drenáž plní funkci odvodňovací, závlahovou i optimalizační s ohledem na vláhovou potřebu plodin¹⁰³ a umožňuje tedy manipulaci s odtokem vody a je uzpůsobená i k závlaze plodin. Ve vlhkém období plní funkci klasické drenáže, tedy odvádí vodu z pozemku, kdežto v období suchém umožní naopak přítok vody k plodinám. Je ovšem náročná na zdroje a parametry pozemku.

Retardační drenáž obsahuje zařízení umožňující zdržení odtoku drenážních vod. *„Výhodou této stavby ve srovnání s tradiční trubkovou drenáží je, že odvádí ze zamokřeného prostředí jen nezbytně nutné množství vody pro*

100 ibid

101 s výjimkami uvedenými v pozn. 78

102 KULHAVÝ, Zbyněk a kol. *Rekonstrukce staveb odvodnění s uplatněním principu regulace drenážního odtoku: metodika*. 1. vyd. Praha: VÚMOP, 2015, s. 9

103 VAŠKA, op. cit., s. 92

zabezpečení přístupnosti pozemků a zajištění optimální vlhkosti půdy pro pěstované plodiny; ostatní vodu ponechává pro potřeby vodního hospodářství.¹⁰⁴

Drenáž s regulovaným odtokem umožňuje odtok vody zpomalit nebo zastavit a zadržet tak potřebnou vodu spolu se živinami v ní obsaženými v půdě. Vhodně řízená regulace odtoku (v optimálním případě samočinně fungující) vytváří dostatečné akumulární, retenční a infiltrační kapacity půd.

4.2. Závlahové stavby

„Závlahy spolu s doplňkovými melioračními opatřeními (slínování, podrývání, vápnění atd.) a hydromelioračními stavbami (odvodnění, regulační drenáž, úpravy toků, výstavba rybníků a víceúčelových nádrží atd.) mohou významně přispívat ke zvýšení ekologické stability krajiny a k jejímu trvale udržitelnému hospodárnému využívání“¹⁰⁵

Dle § 2 odst. 1 prováděcí vyhlášky k vodnímu zákonu č. 225/2002 Sb. se za stavbu k závlaze pozemku považuje *stavba, soubor staveb, jejich částí a zařízení závlahové soustavy. Termínem soubor staveb se označuje „vzájemně provozně a ekonomicky související stavby, jimiž se uskutečňuje rozsáhlá nebo dlouhodobá výstavba na souvislém území nebo ke společnému účelu na různých místech“¹⁰⁶*

Tyto stavby jsou následně vymezeny jejich účelem. Účelem těchto staveb je dle zmíněného ustanovení *umělé dodávání závlahové vody pro vyrovnání vláhového deficitu zemědělských plodin, k aplikaci hnojivých a jiných roztoků na pozemky, popřípadě k tepelné regulaci, například proti mrazové ochraně nebo ochlazování.*

104 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 263 a VÁŠKA, op.cit. s. 105

105 VÁŠKA, op. cit. s.78

106 KULHAVÝ, 2008, op.cit, s.13

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

Dále předmětné ustanovení rozčleňuje demonstrativním výčtem závlahové stavby dle způsobu, jakým dosahují svého účelu, a to na závlahy *postříkem, podmokem (brázdovým nebo drenážním), přeronom, výtopou nebo jiným způsobem, zejména kapkovým, bodovým nebo podpovrchovým systémem.*

Přeron dále definuje odstavec 13 jako *způsob umělého dodávání závlahové vody, při němž závlahová voda stéká po povrchu půdy v tenké vrstvě, a přitom ji vsakem navlažuje.*

Výtopu definuje odstavec 14 jako *způsob umělého dodávání závlahové vody, při němž je půda zaplavována vodou ve vrstvě do 0,3 m.*

Stavby k závlaze pozemků podle tohoto ustanovení vždy tvoří dvě části, a to tzv. hlavní závlahové zařízení (dále jako „HZZ“) a podrobné závlahové zařízení (dále jako „PZZ“).

Závlahy můžeme kromě jejich provedení dělit podle jejich funkcí na závlahu doplňkovou (doplnění chybějící vody – nejčastější), hnojivou (často spojená s funkcí doplňkovou), protimrazovou, ochrannou (ozdravovací), klimatizační, oteplovací, na zlepšení kvality produktů a zásobní (předvegetační).¹⁰⁷

4.2.1. Hlavní závlahové zařízení

Dle § 2 odst. 2 hydromeliorační vyhlášky se za HZZ, jako jednu ze dvou součástí staveb k závlaze pozemku, považuje *soubor objektů*, které jsou opět vymezeny svým účelem, kterým je *odběr a doprava závlahové vody (závlahový provoz)*. K ustanovení je připojen demonstrativní výčet staveb a objektů, které se za HZZ považují. Jsou jimi zejména *odběrné objekty, nádrže, čerpací stanice, otevřené kanály i krytá potrubí, včetně objektů na nich, přivaděče kryté i otevřené s objekty na nich, závlahová trubní síť pro přívod závlahové vody k místům jejího odběru do*

107 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 263-273

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

podrobných závlahových zařízení, včetně objektů a zařízení na ní, například vzdušníky, kalníky, výtlaky, hydranty nebo armaturní šachty.

Za HZZ se také považují zpevněné manipulační plochy a cesty sloužící výhradně pro závlahový provoz.

Za HZZ je tedy možné považovat všechny součásti závlahové soustavy trvale spojené s pozemkem mající **většinou** povahu nemovité věci podle § 498 odst. 1 OZ (nelze-li věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty)

4.2.2. Podrobné závlahové zařízení

Dle § 2 odst. 3 hydromeliorační vyhlášky se za PZZ (tzv. závlahový detail), jako jednu ze dvou součástí staveb k závlaze pozemků, považuje *soubor objektů a zařízení, které jsou opět vymezeny svým účelem, kterým je rozvod závlahové vody po pozemcích*. K ustanovení je dále připojen demonstrativní výčet objektů a zařízení, které se za PZZ považují. Jsou jimi zejména *přenosné potrubí a armatury na něm, postřikovače, pásové zavlažovače, široko záběrové zavlažovací stroje nebo zavlažovací hadice s kapkovači*.

PZZ se dělí dle způsobu jakým je voda rostlinám dodávána na bodovou (povrchově i podzemně), kapkovou, drenážní, postřikem, gravitační (podmok, přeron, výtopa) aj. Blíže k tomuto doporučuji odbornou literaturu, na kterou ve své práci odkazuji. PZZ tak tvoří hlavně stavby (drenážní systémy a příkopy), zařízení a stroje.

Obr. 4 - Závlahový detail – způsob závlahy postřikem

4.2.3. Druhy zavlažovacích staveb

Zavlažovací stavby lze pro jednoduchost rozdělit na stavby, které slouží ke kumulaci závlahových vod (závlahové nádrže), stavby, které slouží k přívodu vody na místo odběru (závlahová síť) a stavby nebo zařízení sloužící k odběru a čerpání vody ze zdroje do závlahové sítě (odběrné objekty, čerpací stanice a zařízení).¹⁰⁸

4.2.3.1. Stavby sloužící k akumulaci závlahových vod

Za stavby sloužící k akumulaci závlahových vod lze považovat převážně akumulční nádrže. K akumulaci závlahové vody je třeba přistoupit „pokud recipient závlahové vody (včetně využitého závlahového média) nezajišťuje s požadovanou zabezpečeností plánovaný odběr závlahové vody (v čase

¹⁰⁸ Jedná se o vlastní rozdělení autora dle účelu jednotlivých staveb a zařízení vyjmenovaných v demonstračním výčtu HZZ

*i prostoru), je nutno navrhnout vybudování akumulční nádrže.*¹⁰⁹ Při značně členitém území víceúčelové závlahy nebo při velké vzdálenosti mezi zdrojem závlahové stavby nebo média a místem aplikace je potřeba vybudovat tzv. vyrovnávací nádrže.¹¹⁰

Akumulačními nádržemi mohou být vodní nádrže nebo umělé konstrukce k zadržování vody např. vodojem.

Rozlišení vodních nádrží pro akumulaci závlahové vody (hydromeliorační stavba) od obecných vodních nádrží uvedených v ustanovení § 55 odst. 1 písm. a), pak bude záviset na účelu těchto nádrží. Je-li jediným hlavním účelem těchto nádrží akumulace vody pro účely zavlažování, lze ji považovat za součást závlahového zařízení, tedy za hydromeliorační stavbu.

4.2.3.2. Stavby, které slouží k přívodu vody na místo odběru

Mezi stavby, které slouží k přívodu vody na místo odběru (závlahová síť) lze zařadit otevřené kanály i krytá potrubí, kryté i otevřené přivaděče a závlahovou trubní síť, včetně objektů na nich, jakými jsou např. vzdušníky, kalníky, výtlaky, hydranty nebo armaturní šachty.

Otevřené kanály a přivaděče se se příliš neliší od kanálů odvodňovacích (přivaděč je na rozdíl od kanálu zařízením). Uzavřené systémy se téměř neliší od vodovodní sítě, vyjma některých opatřeních (např. zmíněný kalník) souvisejících s charakteristikami některých závlahových vod.

109 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 281

110 ibid

4.2.3.3. Stavby sloužící k odběru a čerpání vody ze zdroje do závlahové sítě

Mezi stavby a zařízení sloužící k čerpání vody ze zdroje do závlahové sítě můžeme zařadit odběrné a čerpací stanice.

Za **odběrný objekt** se označují všechny stavební objekty se zabudovaným odběrným zařízením.¹¹¹ Odběrným objektem označujeme tedy tu část, stavby, která přichází do styku se závlahovým vodním zdrojem a je vybavena zařízením pro jeho odběr.

Pakliže je potřeba odebranou vodu čerpat (tedy vodu dopravovat pomocí nasávání nebo vytlačování) buduje se na nebo mezi odběrným objektem a závlahovou sítí **čerpací stanice** (obr. 4). Tou se rozumí: „*objekt vybavený zařízením pro čerpání vody*“¹¹². „*Čerpací stanice z technického a provozního hlediska představuje srdce celého závlahového systému. [...] Ve vhodných podmínkách může funkci čerpací stanice také zajišťovat akumulární nádrž (je-li dostatečně vysoko nad zavlahovaným územím – pozn. autora)*“¹¹³
Čerpací stanice je tvořena stavební a technologickou částí.

111 ČSN 75 0140 Meliorace – Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půd.
POZNÁMKA k termínu **odběr, závlahový; objekt pro závlahu, odběrný**

112 ibid

113 KULHAVÝ, 2008, op. cit., s. 284

Obr. 5 - Čerpací stanice pod hrází VD Těšetice v k.ú. obce Kyjovice

4.3. Stavby k ochraně pozemku před erozní činností vody

„Protierozní ochrana se navrhuje za účelem zachování úrodnosti půdy a k ochraně vodních zdrojů, intravilánů obcí, cenných částí území, komunikací apod. před působením eroze a jejími produkty. [...] Pro vznik a průběh vodní eroze jsou na většině území České republiky rozhodující přívalové srážky a z nich vzniklý povrchový odtok.“¹¹⁴

„Uvádí se, že [...] je na území České republiky vodní erozí ohroženo více než 50 % zemědělské půdy; odhaduje se, že přímo poškozeno erozí je 1,4 mil. ha, z toho cca 450 tis. ha výrazněji.“¹¹⁵

Dle § 2 odst. 7 prováděcí vyhlášky k vodnímu zákonu č. 225/2002 Sb. se za stavbu k závlaze pozemku považuje *stavba nebo soubor staveb*. Termínem *soubor staveb* se označuje: *„vzájemně provozně a ekonomicky související stavby,*

114 VÁŠKA, op. cit, s. 134

115 ibid (Aktuální přehledy nabízí aplikace Půda v číslech dostupná na stránkách VÚMOP – pozn. autora)

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

*jimiž se uskutečňuje rozsáhlá nebo dlouhodobá výstavba na souvislém území nebo ke společnému účelu na různých místech*¹¹⁶

Tyto stavby jsou následně vymezeny jejich účelem. Účelem těchto staveb je dle zmíněného ustanovení *upravit sklon území nebo zachytit a odvést povrchovou vodu a splaveniny stékající po pozemcích nebo zvýšit infiltraci povrchové vody*.

Dále předmětné ustanovení uvádí demonstrativní výčet protierozních staveb, a to *protierozní příkopy, průlehy, terasy, přehrážky nebo suché nádrže*. Tyto stavby vyhláška rovnou vymezuje.

Dle odst. 8 je **protierozní příkop** *zpravidla lichoběžníkového profilu, slouží k zachycování a odvádění nebo k infiltraci povrchové vody a k zachycování splavenin*. Pro protierozní příkopy platí téměř totéž, co pro příkopy odvodňovací (viz pododdíl 5.1.3.2) s výjimkou rozdělení mezi HOZ a POZ. Jejich účelem však není zachycení a odvod prosakujících vod z okolních pozemků, ale zachycení přívalových srážek, tak aby docházelo k co nejmenší ztrátě půdy. Záchytný příkop tak bude umístován nad ohrožené území a sběrný příkop bude umístován do svahu s cílem zkrátit volnou délku povrchového odtoku.¹¹⁷

Dle odst. 9 se **průlehem** rozumí *mělký a široký příkop s mírným sklonem svahů*. „*Jedná se o prvek s hlavní funkcí přerušení délky svahu zachycením vody s jejím neškodným odvedením nebo zasáknutím. Protierozní průleh je svou funkcí velmi blízký protieroznímu příkopu. Hlavní odlišnost spočívá ve tvaru příčného profilu, hloubce průlehu (bývá mělčí) a sklonu jeho svahů. Zpravidla se klon svahů navrhuje mírnější tak, aby objekt byl přejezdný, případně i obdělávatelný.*“¹¹⁸

Dle odst. 10 se **terasou** rozumí *umělý nebo přírodní terénní stupeň, zmenšující sklon části svahu*. „*Terasa je protierozní opatření na svažitéch pozemcích sloužící ke zmenšení jejich velkého sklonu terénními stupni, k rozdělení*

116 KULHAVÝ, 2008. s.13

117 KADLEC, Václav a kol. *Navrhování technických protierozních opatření. Metodika*. Praha: VÚMOP, 2014, s. 20–23

118 *ibid*, s.24

VYMEZENÍ POJMU STAVBA K VODOHOSPODÁŘSKÝM MELIORACÍM POZEMKŮ

*svahu na úseky, aby povrchový odtok nedosáhl nebezpečného erozního účinku, a ke zlepšení využití mechanizace.*¹¹⁹

Dle odst. 11 se **přehrážkou** rozumí *příčný objekt v korytě, strži nebo na svahu pozemku, vytvářející prostor pro zachycení splavenin a zmenšení sklonu dna koryta nebo dna strže nad objektem.* (viz obr. 6)

Obr. 6 - Přehrážka se svodným příkopem v k.ú. městyse Lysice (Zdroj: spucr.cz)

Dle odst. 12 se **suchou nádrží** rozumí *vodní nádrž se speciálním rozdělením prostoru nádrže, určená zejména k ochraně níže položeného území před účinky erozní činnosti vody nebo ke krátkodobému zachycení a odtoku tekoucí povrchové vody a splavenin. „Suché nádrže vytvářejí vymezený ochranný prostor, který se plní při průchodu povodňové vlny za současného odtoku vody odpadním potrubím a který se po odeznění povodňové vlny vyprázdní“*¹²⁰

119 *ibid*, s.28

120 *ibid*, s. 34

5. VLASTNICKÝ REŽIM

V této kapitole se budu věnovat vlastnickému režimu hydromelioračních staveb a úskalím, které způsobuje značná roztržitost charakterových znaků jednotlivých hydromelioračních staveb. Věnovat se budu nejprve jejich rozlišením na stavby¹²¹ (stavby podle soukromého i veřejného práva) a zpracování pozemku (stavby pouze podle práva veřejného). Dále se budu věnovat jejich rozlišením na věci movité a nemovité. Poté se již budu věnovat samotnému vlastnickému režimu. Nejprve představím vlastnický režim před účinností občanského zákoníku a následně se budu věnovat vlastnickému režimu po jeho účinnosti až doposud.

5.1. Stavby bez samostatné hospodářské funkce a ztvárnění pozemku

Pro vymezení si vlastnického režimu jednotlivých hydromelioračních staveb je potřeba postupovat v několika následných krocích. Za první z nich je třeba považovat vymezení si, zdali vůbec předmětná hydromeliorační stavba je stavbou podle občanských zákoníku (OZ a OZ1964) či nikoliv. Vymezení pojmu stavba jsem se již věnoval v samostatném oddílu 4.2.2. Stavba jako pojem soukromého práva.

Jak jsem již dříve uvedl, hydromeliorační stavba jako věc samostatná musí splňovat několik znaků. První požadavek, aby hydromeliorační stavba byla věcí¹²²

121 Kde se v této kapitole hovoří o stavbě je tím myšlena stavba z pohledu soukromého práva není-li výslovně řečeno jiné pojetí. *Hydromeliorační stavby* (Stavby k vodohospodářským melioracím pozemků) jsou stále myšlena jako pojem podle vodního zákona.

122 § 489 OZ; dřívější OZ1964 definici věci neobsahoval ale věcmi se rozuměli *ovladatelné hmotné předměty a přírodní síly* (viz FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 1.* vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 343-349) lze tedy říci, že hydromeliorační stavby toto splňují také a pro potřeby této práce není podstatné zabývat se rozdílem mezi zmíněnými kodexy.

tedy odlišná od osoby a sloužící potřebě lidí¹²³ splňují všechny hydromeliorační stavby. Druhý požadavek, aby hydromeliorační stavba byla výsledkem stavební činnosti splňují také všechny. Nicméně ne všechny výsledky stavební činnosti lze považovat za stavby.

Jestliže hydromeliorační stavbu nelze odlišit od okolního pozemku jedná se o součást věci jiné, nikoliv o věc samostatnou a jedná se tedy pouze o zpracování a ztvárnění pozemku¹²⁴. Těmito znaky se zabýval i MELZER s TÉGLEM¹²⁵, který ovšem tento kvalifikační znak rozdělil do více typových znaků, a to *materiální podstata stavby* (tedy samostatná masa materiálu odlišného od okolního pozemku), *vymezitelnost vůči okolnímu pozemku* (dle mého lze tento znak sloučit s předešlým, neboť nejde-li odlišit materiál stavby od materiálu pozemku, pak jistě nejde také ani vymezit hranici stavby a pozemku) a *kompaktnost materiálu* (kde se zabýval mj. v návaznosti na zmíněný rozsudek NS zabývající se tenisovým hřištěm, rozdílem mezi tenisovým hřištěm travnatým, antukovým a betonovým).

Z výše zmíněného pak lze říci, že hydromeliorační stavby spočívající pouze ve zpracování a ztvárnění pozemku (průlehy, příkopy, kanály, terasy apod.) nebyly před účinností OZ a nejsou jimi ani po nabytí účinnosti.

Posledním ze znaků stavby je pak její samostatný hospodářský účel (jsou tedy fyzicky spojené¹²⁶ avšak funkčně oddělené od pozemku). Aby stavba byla považována za věc samostatnou, a tedy způsobilou být předmětem občanskoprávních vztahů, musí mít vlastní hospodářský účel¹²⁷. Nesmí tedy pouze sloužit věci hlavní.

123 Více k tématu vymezení znaků věci již zmíněný KOUKAL (LAVICKÝ, op. cit., s 1727-1732) nebo TÉGL (MELZER, op. cit., s. 195-207)

124 viz již zmíněný Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.2.2006, sp. zn. 22 Cdo 1118/2005, zabývající se povahou tenisového hřiště

125 MELZER, op. cit., s. 262-266

126 Stavba nemusí být spojena trvale – viz LAVICKÝ, op. cit., s.1975

127 Touto otázkou se zabýval např. NS ve svém rozsudku sp. zn. 28 Cdo 288/2004 ze dne 19.7.2004, ve kterém se zabýval povahou zatrubnění potoka. Dovedil, že zatrubnění potoka pod pozemkem má odlišný hospodářský účel a není tedy součástí pozemku.

Součástí věci hlavní je to, co k ní podle její povahy náleží. Oddělení součástí věci by tak mělo za následek znehodnocení věci hlavní. Oddělením není myšleno pouze oddělení fyzické, ale také oddělení funkční na čemž se shoduje jak komentářová literatura k OZ1964, tak OZ¹²⁸.

Jestliže tedy některé hydromeliorační stavby jsou s pozemkem natolik fyzicky a zejména funkčně provázány¹²⁹, že je nelze oddělit od pozemku, aniž by došlo k jeho znehodnocení, což vyplývá už i z názvu těchto staveb (*meliorační* tedy zlepšující¹³⁰), budou tyto hydromeliorační stavby součástí věci hlavní, tedy pozemku (potažmo práva stavby).

Z výše uvedeného pak vyplývá, že nejedná-li se o stroje a zařízení podle § 508 OZ nebo liniovou stavbou (viz dále) pak všechna POZ budou součástí pozemku, a tedy nikoliv stavbou.

Nelze ovšem souhlasit s HANÁKEM¹³¹, že všechna podrobná meliorační zařízení (jím mylně zkracovaná jako POZ) budou součástí pozemku. Jak jsem již zmínil, součástí pozemku nebudou stroje a zařízení podle §508 OZ a liniové stavby (záleží na jejich definici – viz dále). Do jím zmíněné kategorie podrobných

128 srov FIALA, op.cit., s.352 a ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník - Komentář – Svazek I.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014., s. 1190 spolu s MELZER, op. cit. s.301 a LAVICKÝ op. cit., s 1791

¹²⁹ Opačný názor zastává Krajský soud v Praze ve svém rozsudku sp. zn. 47 A 23/2012-143 ze dne 29.11.2012, který považuje drenáže za součást pozemku nikoliv pro jejich funkční provázanost, ale z důvodů nedostatečného pevného spojení se zemí (tehdy ještě za účinnosti OZ1964). Toto odůvodnění dle mého názoru plyne z nedostatečného pochopení charakteru a účelu meliorací. Navíc si soud v textu několikrát protirečí. Např. nejprve označí meliorační zařízení za věc hromadnou (čili soubor samostatných věcí) aby poté zhodnotil, že meliorační zařízení není samostatnou věcí ale součástí pozemku. Dále pak uvede důkaz, kde se hovoří o uložení do dostatečné hloubky, v příp. menší hloubky obsypáním škvárou (pozn.autora – pevného základu je tedy dosaženo jinými způsoby, podstatné je dostatečné zajištění proti přírodním vlivům). Tento fakt soudu ovšem nepostačuje jako dostatečně pevné uložení což je přinejmenším zarážející.

I když tedy soud dospěl, ke stejnému závěru jako já (tedy, že drenáže nejsou samostatnou věcí) a s jeho rozhodnutím souhlasím, nemohu se ztotožnit s jeho odůvodněním a považuji je za chybné.

Připomeňme ještě závěr soudu, který zhodnotil ust. § 56 odst.4 jako osamostatnění právního režimu meliorací. Soud si zřejmě nespojil již existující samostatný režim HMZ, ke kterým se toto ustanovení zcela zřetelně váže.

130 Ponechme stranou fakt, že některé meliorační stavby vlivem jejich špatného provedení, nebo nevhodného umístění pozemek spíše znehodnocují, neboť není smysluplné, aby takovéto předměty za součást věci považovány nebyly. Převzato od LAVICKÝ, op. cit., s.1791

131 KULHAVÝ, Zbyněk a kol. *Postupy pro dosažení udržitelnosti hydromelioračních opatření v podmínkách České republiky : metodik.* 1. vyd. Praha: VÚMOP, 2017, s.13-14

melioračních zařízení spadají ovšem i všechny podrobné závlahové zařízení a už z demonstrativního výčtu PZZ lze pochopit, že většina zařízení spadajících pod pojem PZZ budou věci movité na pozemku fyzicky i funkčně nezávislé a nebudou tedy jeho součástí.¹³² S čím však s HANÁKEM souhlasit lze, je potřeba přistupovat ke všem hydromelioračním stavbám a nepaušalizovat, jak se tomu děje v literatuře i judikatuře¹³³, a přistupovat ke všem situacím individuálně¹³⁴.

Nutno zmínit i určitou termínovou nesrovnalost. Pod pojem hydromeliorační stavby v souladu s vodním zákonem a hydromeliorační vyhláškou řadíme nejen stavby z pohledu stavebního zákona ale i zařízení. Tyto zařízení můžeme pro potřeby soukromého práva rozdělit na stroje a zařízení podle § 508 OZ, zařízení podle § 506 a ostatní věci movité.

Ke strojům a zařízením podle § 508 lze sjednat výhradu vlastnického práva a nebudou, pakliže tuto výhradu jejich vlastník učiní, součástí pozemku. „*Strojem rozumíme mechanismus či soustavu mechanismů 1) přeměňujících jednu energii v druhou (motor) či 2) pracovní stroj, tj. stroj vykonávající práci.*“¹³⁵ „*Pod pojem zařízení budou spadat složitější stroje, resp. sestavy většího počtu strojů a přístrojů poskládaných do jednoho výsledného celku [...]. Obsah pojmu „zařízení“ je zde – s ohledem na jinou funkci tohoto pravidla – částečně odlišný od téhož pojmu užitého v § 506 odst. 1.*“¹³⁶ Za tyto zařízení lze například považovat (pakliže dojde k naplnění podmínek) části závlahové čerpací stanice, popř. některé části soustavy regulované drenáže.

132 Nutno ovšem přiznat, že HANÁK později movité věci samostatně vymezuje ve svém shrnutí (KULHAVÝ, *Postupy...*, s. 16-17) a z vyznění jeho příspěvku je patrné, že hovoří stavbách fyzicky spojených s pozemkem, nicméně považují za vhodné se vymezit, kvůli nejasnostem v jeho použití terminologii (podrobné meliorační zařízení zkrácené jako podrobné odvodňovací zařízení) a opomenutí upevněných movitých věcí podle §508

133 Např. Rozsudek NS 25 Cdo 793/2015 či Nález ÚS Pl. ÚS 16/93, kde se hovoří o *melioračním zařízení pod povrchem pozemku* jako o typickém příkladu součástí pozemku, bez toho, aby soudy uvedly, že tomu tak vždy být nemusí.

134 KULHAVÝ, 2017, op. cit., s.13

135 MELZER, op. cit. s.338

136 ibid, s. 339

Tohoto institutu se používá zejména při leasingovém prodeji, kdy tyto stroje a zařízení zůstávají v majetku prodávajícího, dokud nedojde k úplnému zaplacení kupní ceny.

Zařízení podle § 506 pak budou vždy součástí věci pro jejich funkční spojitost s pozemkem (např. různá čerpadla a jiná zařízení u některých závlahových či drenážových soustav). Ostatní věci movité pak budou vždy ve vlastnictví jejich konkrétních vlastníků (např. velká část příkladů uvedených v demonstrativním výčtu závlahového detailu).

5.2. Hydromeliorační stavba jako věc movitá a nemovitá

Jak sem již nastínil v předchozí kapitole člení se hydromeliorační stavby součástí věci hlavní (pozemek, právo stavby) a na věci samostatné. Věci samostatné můžeme dále dělit na věci movité (stroje a zařízení podle § 508 OZ a ostatní věci movité) a věci nemovité (stavby).

Vymezení věci jako věci movité či nemovité má především velký význam pro následné nakládání s těmito věcmi. Platí, že ne všechna věcná práva mohou vznikat ke všem věcem (zadržovací právo pouze k věcem movitým, soudcovské zástavní právo pouze k věcem nemovitým), rozdílně je také přístupováno ke smlouvám a jejich formě, rozdílné jsou také doby vydržecí, nabývání vlastnického práva, aj.¹³⁷ Platí také jak již jsem zmínil dříve, že věc movitá nemůže pochopitelně být ani součástí pozemku.

137 Viz MELZER, op. cit. s.252-253 a LAVICKÝ, op. cit., s 1767

5.2.1 Dočasná stavba

Ke stavbám jako samostatným věcem a stavbám jako součástí pozemku se vyjádřím v následující podkapitole. Nyní se ale budu zabývat speciální kategorií staveb a tou je stavba dočasná (tzv. *superaedifikát*).

Na začátek nutno sdělit, že v praxi se s hydromeliorační stavbou dočasnou příliš nesečkáme už jenom z toho principu, že tyto stavby mají za úkol zhodnocovat pozemek, pokud možno trvale. Dočasné tak budou nejspíš jen ty stavby, které slouží spíše k technologickým pokusům, např. ověření funkčnosti nového typu meliorací. Jelikož zde ale tato možnost je, považuji za vhodné se jimi zabývat.

Za stavbu dočasnou podle OZ1964, byly označovány stavby zřízené na pozemku, které mohl stavebník užívat pouze dočasně neboli šlo o stavbu na cizím pozemku¹³⁸. Podle TÉGLA již OZ nemá tento výslovný požadavek, aby se jednalo pouze o stavby na cizím pozemku, avšak namítá, zda je smysluplné tuto možnost připustit. Dále rozvíjí, že dočasné stavby na vlastním pozemku by představovali zbytečnou výjimku ze zásady *superficies solo cedit* a bylo by je tedy logičtější považovat za součást pozemku. Dočasnými stavbami by tak podle TÉGLA měli být pouze dočasné stavby na cizím pozemku¹³⁹. Ostatní autoři tuto možnost uznávají (KOUKAL i SPÁČIL)¹⁴⁰ nebo pouze konstatují, že předešlá judikatura na tuto otázku již nelze použít (KINDL)¹⁴¹.

TÉGL dále rozvádí tři možná kritéria dočasnosti stavby, a to veřejnoprávní kritérium stavebního zákona, soukromoprávní kritérium subjektivní a soukromoprávní kritérium objektivní.

Veřejnoprávní kritérium stavebního zákona je podle TÉGLA veřejnoprávní pohled, u kterého je kritériem dočasnosti rozhodnutí orgánu veřejné moci

138 Viz ŠVESTKA, op. cit., s. 1195

139 Viz MELZER, op. cit. s.331

140 Srovnej LAVICKÝ, op. cit., s 1795 a SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III Věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013 s.1231

141 Viz ŠVESTKA, op. cit., s. 1195

(dočasná stavba dle § 2 odst. 3 stavebního zákona). Toto kritérium dle něho nelze použít pro rozpor s ust. § 1 odst. 1 OZ (uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného).¹⁴²

Soukromoprávní kritérium subjektivní je podle TÉGLA kritérium, kde o dočasnosti rozhoduje vůle stavebníka. Tedy on sám určí, zdali je stavba dočasná či nikoliv, popř. se tato vůle dovodí z jiných právních a skutkových okolností. Toto kritérium TÉGL opět považuje za problematické a prosazuje se tomuto přístupu vyhnout i s odkazem na přístup jiných právních řádů, kde mají s institutem dočasné stavby dlouholeté zkušenosti. Proti tomuto závěru dle TÉGLA hovoří i ustanovení § 3055 odst. 2, které stanoví, že stavba zřízená na pozemku jiného vlastníka na základě věcného práva vzniklého stavebníku přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se nestane součástí tohoto pozemku. Z toho ale podle TÉGLA plyne, že stavby, které mají být zřízeny (budou zřízeny) na cizím pozemku na základě věcného nebo obligačního práva vzniklém po nabytí účinnosti OZ, se stanou součástí pozemku.¹⁴³

Soukromoprávní kritérium objektivní pak TÉGL vymezuje jako kritérium, kde o dočasnosti stavby rozhoduje objektivní hledisko, tj. faktické hospodářské (resp. účelové) určení stavby. Toto kritérium považuje za lepší i vzhledem k tomu, že zásada *superficies solo cedit* se projevuje především v oblasti práv věcných, pro něž platí princip vnějšího zdání. Předesílá, že nejčastěji bude vůle stavebníka a objektivní kritérium za jedno, ale v případě rozporu by mělo převážít právě kritérium objektivní.¹⁴⁴

Po zhodnocení, jakým způsobem nahlížet na kritérium dočasnosti¹⁴⁵, je potřeba také zjistit charakter těchto dočasných staveb, a tedy jsou-li věcmi movitými či nemovitými. Dle úpravy OZ1964 byly možné obě varianty. Stavba se považovala za nemovitou byla-li spojena se zemí pevnými základy. Nebyla-li

142 Viz MELZER, op. cit. s.326

143 ibid. s.326-327

144 ibid, s.328

145 Bohužel, na zhodnocení, které kritérium dočasnosti by se mělo použít nezbyvá než počkat na rozhodovací činnost soudů, nebo vývoj právní úpravy, která rozhodne, které kritérium je správné.

spojená, jednalo se o stavbu movitou. Tedy i dočasná stavba mohla být věcí movitou i nemovitou¹⁴⁶. Podle TÉGLA ovšem nově mohou být dočasné stavby pouze věci nemovité tedy věci, které nelze bez porušení jejich podstaty přenést. Věci, které nejsou spojené se zemí, pak podle něj nejsou dočasnými stavbami, ale pouze obecnými věcmi movitými¹⁴⁷. Opačný výklad zastával KOUKAL, který v souladu s dřívější úpravou § 498 odst. 1 věta druhá, kde slovo „zákon“ nahrazovalo sousloví „jiný předpis“ (tedy nikoliv OZ). V souladu s tímto byly dle něho všechny dočasné stavby movité, byť je nešlo bez porušení přenést (tyto označoval jako umělé věci movité)¹⁴⁸, a tedy rozlišování na dočasné stavby movité a nemovité nemělo smysl. Jaký k tomuto zastává názor po novele ovšem nelze předjímat.

Otázku, které stavby lze považovat za stavby dočasné, tak lze uzavřít, že jimi budou jistě stavby zřízené na cizím pozemku na základě věcného nebo obligačního práva. Tyto stavby nejsou součástí tohoto pozemku. Pakliže budou zřízené na základě práva stavby budou součástí tohoto práva stavby. Zdali je možné zřídit dočasnou stavbu i na pozemku vlastním, se již komentátoři neshodnou. Dočasnými stavbami budou také všechny dočasné stavby bez ohledu na jejich movitý či nemovitý charakter, pokud byli postaveny před účinností občanského zákoníku. Po účinnosti OZ (a její zmíněné novele) lze již s určitostí říct pouze, že za dočasnou stavbu lze považovat pouze některé stavby nemovité.

Klíčovým faktem zůstává, že je-li některá hydromeliorační stavba postavena jako dočasná stavba, nestává se tato stavba součástí pozemku, dokud tato dočasnost trvá¹⁴⁹. Zánikem práva na umístění stavby na cizím pozemku se tato dočasná stavba, na kterou nedopadá výjimka ze zásady *sperficiis solo cedit*, stane majetkem vlastníka pozemku podle ustanovení o přírůstku § 1084 OZ, přičemž vlastníkovi této dočasné stavby bude náležet za tuto stavbu náhrada.

146 Viz MELZER, op. cit. s.326 s.329-330, bod 100

147 ibid, s.328

148 LAVICKÝ, op. cit., s 1767

149 Jelikož je tato stavba zatížena věcným nebo obligačním právem, na základě, kterého vznikla na cizím pozemku, nestane se v souladu s přechodným ustanovením § 3060 OZ součástí pozemku, na kterém stojí, dokud tyto práva trvají.

5.2.2. Movitý a nemovitý charakter stavby

Za účinnosti OZ1964, byly za stavby jako věci nemovité považovány pouze ty stavby, které byly spojené s pozemkem trvalými základy¹⁵⁰. Všechny ostatní stavby, nebyly-li součástí jiné nemovitosti, byly a zůstávají věcmi movitými se všemi následky, které to pro ně mělo. Po nabytí účinnosti občanského zákoníku se pak za samostatné věci nemovité považují pouze ty stavby, které jimi byly do účinnosti OZ podle ustanovení § 3055 a násl.

Dle TÉGLA a MELZERA¹⁵¹ došlo v pojetí movité stavby k posunu. Za stavby movité je nově třeba považovat i ty stavby spojené se zemí, pokud je lze odstranit bez porušení jejich podstaty. Tedy např. dřevěný altán přichycený k podkladu šrouby, lze podle autorů komentáře oddělit, aniž by došlo k porušení jeho podstaty a je tedy věcí movitou. KOUKAL¹⁵² a SPÁČIL¹⁵³ ovšem zastávají opačný názor a nadále považují za rozhodující spojení se zemí pevným základem za rozlišení, jestli je stavba součástí pozemku či věcí movitou. Já se přikláním k pojetí, které vyjádřil ve svém komentáři KOUKAL.

Za věci nemovité se také považují podzemní stavby se samostatným účelovým určením (např. vinný sklep, metro apod.). Poslední kategorií staveb, které jsou také věcmi nemovitými, jsou stavby, o nichž to prohlásí zákon (např. stavby pozemních komunikací, nejedná-li se pouze o úpravu povrchu¹⁵⁴). Věcmi nemovitými jsou tedy podle § 509 OZ i stavby liniové, dříve nazývané jako inženýrské sítě.

Zdali jsou některé hydromeliorační stavby liniovými stavbami se budu zabývat v podkapitole 6.5. Liniová hydromeliorační stavba.

150 viz § 119 odst. 2 OZ1964

151 Viz MELZER, op. cit. s.272

152 Viz LAVICKÝ, op. cit., s 1764

153 Viz SPÁČIL, op. cit. s. 1230

154 Viz LAVICKÝ, op. cit., s 1765

5.3. Vztah mezi hydromeliorační stavbou a pozemkem

Jak jsem již zmínil, lze hydromeliorační stavby rozdělit do několik kategorií. Rozdělil jsem již hydromeliorační stavby na věci vedlejší (součásti jiné věci hlavní) a samostatné stavby. Dočasným stavbám a stavbám jako věcem movitým (tedy těmi, které nejsou s pozemkem trvale spojeny) jsem se již věnoval. Nyní se budu věnovat stavbám jejichž povaha je nemovitá a jsou tedy spojeny s pozemkem trvale.

Nejprve se budu věnovat úpravě občanského zákoníku z roku 1964, podle které byla postavena naprostá většina současných hydromelioračních staveb. Poté se budu věnovat současnému občanskému zákoníku a změně, kterou přineslo znovuzavedení superficiální zásady a výjimkám z ní.

5.3.1. Vlastnický režim před účinností občanského zákoníku

Občanský zákoník z roku 1964 rozděloval stavby na věci movité a nemovité. Judikatura dále dovodila, že některé stavby přesto součástí pozemku jsou (viz 6.1. Stavby bez samostatné hospodářské funkce a ztvárnění pozemku). Nemovitostmi byli podle § 119 odst. 2 pouze ty stavby, které byly spojeny se zemí pevným základem.¹⁵⁵ Všechny ostatní stavby, pokud nebyli součástí pozemku¹⁵⁶ nebo součástí jiné stavby, byli věcmi movitými.

Vymezení okamžiku, kdy se již stavba stává samostatnou nemovitou věcí se soudy zabývaly několikrát. Vymezily, že stavba jako samostatná věc vzniká je-

155 OZ1964 tedy stál na zásadě *superficies solo non cedit*, tedy odděloval vlastnický režim staveb a pozemku.

156 Např. zakopaná věc movitá spojená hospodářským účelem s pozemkem se považuje za součást pozemku což dovodil ÚS svým náležením Pl. ÚS 16/93, kde označil meliorační zařízení za typickou součást pozemku, z toho plyne, že je-li meliorační zařízení i zakopaná movitá věc (např. zakopané trubky) pak musí být i tyto součástí pozemku. Obdobnou povahu má např. zasazený strom.

li rozeznatelný půdorys stavby a (nejde-li o stavbu podzemní) první nadzemní podlaží.¹⁵⁷

U staveb podzemních hrálo významnou roli nejen její rozeznatelnost od okolí, ale také účel této stavby. Nesouvisel-li hospodářský účel s pozemkem, jednalo se o stavbu samostatnou.¹⁵⁸ V opačném případě se jednalo o součást pozemku (nebo jiné nemovitosti) bez ohledu na stavební provedení. U nemovitostí nadzemních tento hospodářský účel pro vymezení samostatnosti věci hrál roli taktéž. Obdobně jako u staveb podzemních byl i u nemovitostí nadzemních pro jejich spojení s pozemkem rozhodující účel. Proto judikatura dovodila, že u některých staveb jako jsou chodníky na zahradách bazénky a stavby jako pergoly, ploty, opěrné zdi (byť jsou spojeny se zemí pevným základem) budou součástí pozemku pro jejich faktickou neoddělitelnost od pozemku.¹⁵⁹

Movité stavby naopak součástí pozemku nikdy nebyli pro jejich movitý charakter. Jsou-li movité stavby tedy přenositelné, pak nemohou být součástí věci nemovité, nanejvýše jeho příslušenstvím. Součástí pozemku také nebyli dočasné stavby, neboť měli jiného vlastníka.

Pro hydromeliorační stavby tedy platilo, že všechny nemovité stavby, popř. zakopané movité věci, které měli hospodářský účel spojený s pozemkem, na kterém se nacházely, jsou součástí tohoto pozemku, a to za předpokladu, že **nešlo o stavby na cizím pozemku**. Jelikož ale došlo nejpozději 2. 7. 2002¹⁶⁰ k převodu těchto staveb do vlastnictví majitele pozemku, na kterém se nacházely¹⁶¹, je tento požadavek na jednotu vlastnictví pozemku i stavby téměř zbytečný.

157 Viz Rozsudek NS 3 Cdo 111/92 ze dne 30.11.1992. Dostupné z: CODEXIS [právní systém]

158 Obdobnou otázku řešil i NS ve svém rozsudku sp. zn. 25 Cdo 793/2015 ze dne 21.6.2016, kde se zabýval povahou sklepa pod cizím pozemkem. Dovodil, že tento sklep není součástí pozemku, pod kterým leží pro jeho nesouvisející hospodářský účel s tímto pozemkem, neboť se jeho účel váže k nemovitosti na vedlejším pozemku, se kterou je spojen.

159 Převzato od FIALA, op.cit., s.352

160 Viz podkapitola 2.3. Období od revoluce do současnosti

161 o mizivém množství případů, kdy tomuto tak nebylo tamtéž

Za tyto stavby, které se staly součástí pozemku již za účinnosti OZ1964, lze považovat všechny hydromeliorační stavby spojené se zemí, které jsou součástí POZ (drenáže, šachty, výustě apod.) a PZZ (podzemní rozvodné systémy), neboť tyto jsou fyzicky i funkčně vždy spojeny s pozemkem, na kterém se nachází. Restitucemi tedy došlo k rozdělení dříve jednotného systému na části podle pozemků, kde vlastník měl povinnost se starat pouze o svoji konkrétní část.

Ke konci účinnosti OZ1964 tedy existovaly tyto kategorie hydromelioračních staveb (bez ohledu na jejich příslušnost k hlavním nebo podrobným melioračním stavbám):

- **Součástí pozemku**
 - Ztvárnění pozemku – průlehy, příkopy, otevřené kanály bez zpevňujících prvků, terasy, aj.
 - Stavby bez vlastního hospodářského účelu ¹⁶² – drenáže, výustě, drenážní šachty, otevřené kanály se zpevňujícími prvky, otevřené přivaděče, aj.
- **Samostatné věci**
 - Stavby trvale spojené se zemí pevným základem (s vlastním hospodářským účelem) – čerpací stanice, přehrážky, aj.
 - Stavby s vlastním hospodářským účelem – kryté potrubí, závlahová trubní síť pro přívod závlahové vody k místům odběru do podrobných závlahových zařízení, včetně objektů a zařízení na ní, například vzdušníky, kalníky, výtlaky, hydranty nebo armaturní šachty; zpevněné manipulační plochy a cesty sloužící výhradně pro závlahový provoz apod.
 - Stavby ve vlastnictví odlišné osoby, než je vlastník pozemku – většinou spadají již do výše uvedených kategorií samostatných věcí. Pakliže se nejedná o POZ, které nepřešlo na vlastníka pozemku na základě jeho nesouhlasu podle § 126 odst. 3 vodního zákona.

162 Výjimka viz níže v textu

- Movité věci – přenosné potrubí a armatury na něm, postřikovače, pásové zavlažovače, jednotlivé zařízení podle způsobu závlahy, aj.

Vždy je ovšem nutné, řešit každou jednu stavbu individuálně podle místních poměrů a stavebního provedení a pokud možno nepaušalizovat. Kupříkladu taková typická stavba, jakou je kryté potrubí nebo odvodňovací kanál, které primárně mají odlišný hospodářský účel, než pozemek mohou přesto být součástí tohoto pozemku, jak trefně uvádí HANÁK¹⁶³, pokud se všechny části např. odvodňovacího systému (tedy jak POZ, tak HOZ) až po ústí do recipientu nacházejí na jednom velkém pozemku.

5.3.2. Vlastnický režim po nabytí účinnosti občanského zákoníku

Rekodifikace občanského práva sebou přinesla jednu výraznou změnu, která má za následek změnu ve vlastnictví staveb a tou je návrat zásady *superficies solo cedit* a zavedení výjimek z ní. Tato zásada zakotvuje splynutí stavby a jiných zařízení¹⁶⁴ s pozemkem (stavba a zařízení je tedy součástí pozemku) a to vždy, nevysloví-li se zákon jinak. Tato zásada neplatí pro stavby movité i když jsou ve vlastnictví majitele pozemku.¹⁶⁵ Od nabytí účinnosti OZ je tak možné vlastnit nemovitou stavbu na cizím pozemku jen z několik zákonných důvodů.

Nejvýznamnějším z nich co do rozsahu staveb, kterých se to týká, jsou stavby, které podle § 3055 byly samostatnou věcí před nabytím účinnosti OZ, nebo stavby postavené po účinnosti OZ na základě věcných či obligačních práv získaných ještě před jeho účinností. Tyto stavby až do splynutí vlastníka stavby a pozemku do jedné osoby nebo do zániku věcných a obligačních práv zůstávají i nadále samostatnou věcí.

163 Viz KULHAVÝ, 2017, op. cit., str. 15

164 TÉGL uvádí jako příklad lavičky zabetonované v pozemku, sloupy veřejného osvětlení atd. viz MELZER, op. cit. s.332

165 Viz SPÁČIL, op. cit. s. 1234

Další ze zákonných výjimek je stavba na více pozemcích podle § 3059 OZ. Lze-li stavbu přiřadit k jednomu z těchto pozemků bude součástí tohoto pozemku a na zbylé části se použijí ustanovení o přestavku podle § 1087, tedy pozemek pod stavbou se stane součástí hlavního pozemku. Toto si lze představit zřejmě pouze u staveb, které brání v užívání pozemku. Na podzemní stavby, jakými je třeba potrubí o světlosti 30 cm včetně, se toto ustanovení nepoužije. Použití tak připadá v úvahu nejspíše pouze u některých čerpacích stanic a podobných objektů.

Další výjimkou jsou stavby dočasné (viz 6.2.1. Dočasná stavba). Ty lze nově na cizím pozemku postavit pouze na základě práva stavby (§ 1240 a násl. OZ). Stavba dočasná se stane součástí práva stavby (což je také věc nemovitá podle § 1242 OZ). Právo stavby lze zřídit nejdéle na 99 let, poté se stavba s ním spojená stává součástí pozemku.

Další z výjimek jsou stroje a zařízení podle § 508. Tyto nebudou součástí pozemku na základě výhrady do katastru nemovitostí. Podrobněji sem se k této problematice vyjádřil už v podkapitole 6.1.

Za součást pozemku a samostatnou nemovitou věc se také považují podzemní stavby se samostatným účelovým určením. Tyto stavby musí samozřejmě splňovat náležitosti staveb. Musí tedy vzniknout stavební činností a musí být patrné rozhraní mezi stavbou a pozemkem (nelze za podzemní stavbu tedy považovat ani prostou vykopanou kavernu v zemi).

Samostatné účelové určení musí být nezávislé na pozemku nad nimi. Podzemní stavba může podle TÉGLA s MELZEREM některými svými prvky zasahovat i na povrch pozemku. Zasahovat, tak nejčastěji bude svým vyústěním (např. vchod do vinného sklepa) nebo některými svými prvky (např. odvětrávání). Podle autorů komentáře bude rozhodné, zdali tento zásah brání smysluplnému užívání pozemku. Pakliže ano, nebude se už jednat o stavbu podzemní, ale o stavbu nadzemní, která je součástí pozemku.¹⁶⁶

166 Viz MELZER, op. cit. s.270

Předposlední z výjimek relevantní k hydromelioračním stavbám je výjimka stanovená jiným předpisem (relevantní výjimky z OZ jsem již vyjmenoval, vyjma § 509, která následuje v dalším oddíle) podle ustanovení § 498 odst. 1 věta druhá.

Za samostatné nemovité věci jsou považovány tedy i např. ložisko vyhrazeného nerostu podle § 7 zák. č. 44/1988, o ochraně a využití nerostného bohatství, nebo pozemní komunikace (minimálně dálnice, silnice I. a II. třídy nebo místní komunikace) podle §§ 1, 9 a 11 zák. č. 13/1997, o pozemních komunikacích, jak dovodil NS ve svém rozsudku sp. zn. 31 Cdo 691/2005.¹⁶⁷

Stanoví-li tedy v budoucnu zákon, že některé nebo všechny hydromeliorační stavby nejsou součástí pozemku, stanou se hydromeliorační stavby (nejen stavby podle občanského práva ale i některé zařízení) samostatnými věcmi nemovitými, pakliže je nelze přenést z místa na místo bez porušení jejich podstaty.

5.3.3. Inženýrské sítě a liniové stavby

Poslední z výjimek potenciálně dopadající na hydromeliorační stavby jsou *liniové stavby* potažmo *inženýrské sítě* podle § 509 OZ. Jedná se o výjimku potenciálně velmi zásadní pro hydromeliorační stavby, a proto jí věnuji celý tento oddíl.

Vymezením pojmu liniová stavba a inženýrské sítě jsem se zabýval v oddílu 4.2.3. *Liniová stavba a jiné předměty podle § 509 OZ*. Krátce jen připomenu, že za inženýrské sítě slouží k přenosu média z jednoho místa na druhé a jsou tedy vymezeny svým samostatným účelem na pozemku nezávislým. Inženýrské sítě jsou konkrétně vymezeny pouze v § 2 odst. 1 písm. k) bod 2. stavebního zákona. Zákon je vymezoval pouze demonstrativním výčtem, který se ale s vymezením stavebním zákonem téměř shodoval.

167 Viz Rozsudek NS sp. zn. 31 Cdo 691/2005 ze dne 11.10.2006. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/31Cdo691/2005>

Liniovými stavbami pak rozumíme širší pojem než inženýrské sítě a obecně se za liniovou stavbu považuje taková stavba u níž převládá jeden rozměr, tj. délka nad šířkou. Dle stavebního zákona se pak mezi liniové stavby zařazují i stavby dopravní infrastruktury. Dle zákonného vymezení se jedná o stavby, které ze své povahy pravidelně zasahují více pozemků. Dalo by se tedy říci, že liniové stavby jsou vymezeny svojí povahou. Demonstrativní výčet těchto staveb zůstal stejný jako demonstrativní výčet inženýrských sítí, lze tedy s jistotou říci, že mezi liniové stavby patří jistě i inženýrské sítě.

Jelikož přesné zákonné vymezení tohoto pojmu neexistuje a judikatura k tomuto ustanovení také není, pokusím se teď představit několik možných vymezení ve vztahu k hydromelioračním stavbám a jejich právní dopad.

První z možných řešení nabízí KINDL¹⁶⁸ a HORÁČEK¹⁶⁹ ti veškerá meliorační zařízení a stavby, které s nimi provozně souvisí, považují za inženýrské sítě (tedy i liniovou stavbu). Na základě tohoto vymezení, by tedy nabytím účinnosti OZ veškeré hydromeliorační stavby, tedy i ty které byly součástí pozemku, vyjma věcí movitých a ztvárnění pozemku¹⁷⁰, přestaly být součástí pozemku a staly by se samostatnými nemovitými věcmi. Tato liniová stavba by se tak skládala ze všech částí HOZ i POZ (popř. HZZ i PZZ). Jelikož § 3061 OZ použití přechodných ustanovení týkajících se věcných práv vylučuje, nenastalo by ani sloučení stavby s pozemkem v případě stejného vlastníka (zejména by tedy nesrostly HOZ a pozemky ve vlastnictví státu).

Tento v častých případech obří systém odvodnění či závlah (protierozních staveb se novelizace téměř nedotkla, neboť se jedná vesměs o ztvárnění pozemku) by dle TÉGLA¹⁷¹ byl společnou součástí všech pozemků. Vlastníkům těchto

168 Viz ŠVESTKA, op. cit. 1203

169 Viz HORÁČEK, Z. a kol. *Vodní zákon*. 3. vyd., Praha: Soudy, 2015., s.165

170 Jedná se o vyjmutí z pozemku. Věci movité s pozemkem nejsou vůbec spojeny a ztvárnění pozemku nelze od pozemku odlišit, nejde je tedy ani vyjmout.

171 „V případě, kdy však stavba bude mít stejné (podobné) účelové určení ve vztahu k více (všem) pozemkům (typicky most), nezbude nic jiného než konstatovat, že stavba je společnou součástí obou, resp. všech pozemků.“ TÉGL, Petr. Některé aktuální výkladové problémy

pozemků by pak nejspíše vzniklo spoluvlastnictví všech majitelů pozemků podle § 1115 a násl. OZ. Stejný názor zastává i HUBKOVÁ.¹⁷²

V případě, že by bylo možné určit, se kterým pozemkem tento meliorační systém hospodářsky a funkčně převážně souvisí, stal by se celý systém majetkem vlastníka tohoto pozemku. Toto pojetí však dle mého je možné pouze v případě, že předmětná přesahující část bude pouze převaděčem vody a s pozemkem, pod kterým vede, nebude účelově souviset (např. zatruběná HOZ).

TÉGLOVO vymezení jako společná součást všech pozemků také není správné, neboť jde proti mnohaleté snaze zákonodárce přenechat části POZ do vlastnictví a správy konkrétních vlastníků pozemku

Další z možných řešení by mohlo být zařadit veškeré meliorační zařízení (stejně vymezení jako u předcházejícího řešení) až mezi liniové stavby. Toto řešení se potýká se stejnými problémy jako předchozí řešení s tím rozdílem, že již došlo ke spojování staveb a pozemků podle § 3054 OZ a násl. by se musely tedy hydromeliorační stavby znovu z těchto pozemků vyčlenit a nastaly by zmiňované zákonodárcem nepředvídané důsledky jak se obává PAVLÍK.¹⁷³ V mezidobí mezi nabytím účinnosti občanského zákoníku a nabytím účinnosti jeho novely v zák. č. 460/2016 Sb., tedy mezi 1. 1. 2014 a 28. 2. 2017 mohly vzniknout k pozemkům např. zástavní práva, která by vyjmutím melioračních zařízení z pozemku byla poškozena. Zároveň by v mezidobí vznikly mezi vlastníky pozemků a vlastníky staveb věcná práva, jak o tom hovořím u následující varianty.

Toto řešení mi přijde nešťastné, avšak obávám se, že v případě prosazení se vymezení liniových staveb dle jejich povahy (tedy, že pravidelně zasahují více pozemků) se ukáže jako odpovídající zákonu.

Třetím možným řešením je varianta nulová. Tedy, že se dospěje k názoru, že všechny hydromeliorační stavby neodpovídají ani vymezení inženýrských sítí ani liniových staveb. Hydromeliorační stavby následovaly osud, všech ostatních

úpravy nemovitých věcí v NOZ - II.[online]. *Pravniprostor.cz*, ATLAS consulting, publikováno 14.1.2015 [vid. 22.3.2018]

172 PETROV, op. cit. s.543

173 PAVLÍK, op. cit.

staveb s důsledky přechodných ustanovení o věcných právech (§ 3055 a násl.).

Toto by ovšem mělo velký dopad na vlastníky pozemků, přes které vedou HOZ a HZZ, které se v minulosti nepřeváděly do vlastnictví majitele pozemku, ale zůstaly v rukou státu nebo majitele HZZ. Předně by srostly HOZ s pozemky státu¹⁷⁴. V případě prodeje těchto pozemků už by stát nemohl HOZ z pozemku vyčlenit, tak jak to udělal v případě restitucí a privatizací pozemků v dřívějších letech. Navíc by jistě státu i vlastníkům pozemků vzniklo předkupní právo podle § 3056-3059 OZ. Tato varianta řešení tedy očividně také není zrovna šťastnou.

Poslední 2 varianty zahrnují změnu v charakteru staveb pouze u HOZ příp. HZZ. V případě, že by se stavby HOZ a HZZ nestaly již inženýrskými sítěmi ale až liniovými stavbami, došlo by dle mého názoru ke stejným problémům jako u druhé varianty umenšených pouze problémy se vznikem spoluvlastnictví.

Za nejlepší variantu řešení této otázky považuji pokládat pouze HOZ a HZZ za inženýrské sítě. Tyto stavby svojí povahou odpovídají např. kanalizačním či vodovodům, a to svým samostatným účelem, kterým je v naprosté většině přenos vody z bodu A do bodu B, proto je vhodné o nich uvažovat stejným způsobem. Navíc by se nepoužily přechodné ustanovení o věcných právech, jelikož se jedná o stavby, které nejsou součástí pozemku podle ust. § 3061 OZ.

V případě, že by se judikatura nebo zákonodárce přiklonil k mnou navrhované variantě řešení, vzniklo by toto rozdělení hydromelioračních staveb:

- **Součásti pozemku**
 - Ztvárnění pozemku – průlehy, příkopy, otevřené kanály bez zpevňujících prvků, terasy, aj.
 - Součásti pozemku podle § 506 OZ – všechny stavby, zařízení a zapuštěné movité stavby se stejným vlastníkem jako pozemek.

¹⁷⁴ Ustanovení § 506 OZ je dle mého názoru i názoru TÉGLA s MELZEREM lex specialis k § 505 OZ, tedy se stavba považuje za součást pozemku i když s ním účelově nesouvisí

- **Samostatné věci**
 - Stavby na cizím pozemku podle § 3055 OZ.
 - Stavby na cizím pozemku podle práva stavby – dočasné stavby.
 - Liniové stavby podle § 509 OZ včetně jejich součástí.
 - Stroje a zařízení podle § 508 OZ.
 - Movité věci – přenosné potrubí a armatury na něm, postřikovače, pásové zavlažovače, jednotlivé zařízení podle způsobu závlahy, aj.

6. POVINNOSTI VLASTNÍKŮ

V této kapitole se zaměřím na povinnosti, které vznikají vlastníkům hydromelioračních staveb a vlastníkům pozemků, na kterých se tyto stavby nacházejí. Tyto povinnosti vznikají převážně na základě stavebního a vodního zákona. Nejprve se zaměřím na povinnosti plynoucí vlastníkům všech staveb podle stavebního zákona, poté se zaměřím na povinnosti plynoucí vlastníkům staveb a pozemků podle vodního zákona a na konec se zaměřím na některé povinnosti plynoucí z jiných zákonů.

Zaměřím se ovšem pouze na povinnosti k hydromeliorační stavbě již dokončené a po kolaudaci (vyžaduje-li ji), jelikož se v této práci nezabývám stavbou (procesem), změnou ani odstraňováním hospodářských staveb.

6.1. Povinnosti plynoucí ze stavebního zákona.

Ve stavebním zákoně nalezneme povinnosti, které se váží k vlastníkovi stavby v části čtvrté. Tyto povinnosti lze rozdělit na povinnosti ke stavbě a povinnosti k dokumentaci této stavby.

Povinnosti ke stavbě nalezneme v ust. § 154 odst. 1. Těmito povinnostmi jsou:

- a) udržovat stavbu podle § 3 odst. 4¹⁷⁵ po celou dobu její existence,
- b) neprodleně ohlásit stavebnímu úřadu závady na stavbě, které ohrožují životy či zdraví osob nebo zvířat,¹⁷⁶

175 § 3 odst. 4 stavebního zákona zní „Údržbou stavby se rozumějí práce, jimiž se zabezpečuje její dobrý stavební stav tak, aby nedocházelo ke znehodnocení stavby a co nejvíce se prodloužila její užitelnost“

176 Tato povinnost je dále rozvedena v ust. § 155, které stanoví povinnost ohlásit závady i příslušnému ministerstvu pakliže, při nich došlo ke ztrátám na životech, ohrožení života osob nebo zvířat nebo ke značným škodám.

c) umožnit kontrolní prohlídku stavby, a pokud tomu nebrání vážné důvody, této prohlídce se zúčastnit.

Povinnosti vlastníků ke stavbám podle stavebního zákona směřují k zachování stavby ve stavu, kdy jsou schopny plnit svůj účel a zároveň neohrožují zdraví osob nebo zvířat. Zároveň je povinen umožnit přístup orgánu, který je toto oprávněn posoudit.

Povinnosti k dokumentaci¹⁷⁷ staveb pak umožňují těmto orgánům nebo vlastníkově posoudit okolnosti vzniku získat přístup k dokumentaci potřebné k dalšímu nakládání s těmito stavbami. Tyto povinnosti nalezneme taktéž v § 154 a jsou jimi:

d) uchovávat stavební deník¹⁷⁸ po dobu 10 let od vydání kolaudačního souhlasu, popřípadě od dokončení stavby, pokud se kolaudační souhlas nevyžaduje,

e) uchovávat po celou dobu trvání stavby dokumentaci jejího skutečného provedení, rozhodnutí, osvědčení, souhlasy, ověřenou projektovou dokumentaci, popřípadě jiné důležité doklady týkající se stavby.

Povinnost uchovávat po celou dobu trvání stavby dokumentaci jejího skutečného provedení je dále rozvedena v § 125. Toto ustanovení stanovuje navíc k povinnostem dokumentaci uchovávat i povinnost tuto dokumentaci vyhotovit v případě, že chybí. Jelikož je ale podle odst. 3 vodoprávní úřad¹⁷⁹ povinen nejprve nařídit vyhotovení této dokumentace domnívám se, že v případech chybějící dokumentace, což je častý jev u velké části odvodňovacích staveb¹⁸⁰, není nutno pořizovat tuto dokumentaci, dokud vodoprávní úřad nenařídí tuto dokumentaci obstat. K tomuto nutno ještě poznamenat, že stát jakožto předchozí vlastník byl povinen tuto dokumentaci podle ust. § 103 zák. č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu převést na nabyvatele a jestliže tak

177 Náležitosti této dokumentace upravuje prováděcí vyhláška ke stavebnímu zákonu č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb

178 viz § 157 stavebního zákona a vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb

179 Jako speciální stavební úřad s příslušností k vodním dílům

180 Srov. VAŠKŮ, 2011, op.cit.

neučinil bude podle mého možné¹⁸¹ po něm vymáhat náhradu nákladů spojených s pořízením této dokumentace z titulu náhrady škody.

Za nesplnění v této kapitole uvedených povinností vlastníka stavby lze podle § 179 odst. 5 písm. b) stavebního zákona uložit pokutu až do výše 200.000, -Kč.

6.2. Povinnosti plynoucí z vodního zákona

Nejvíce povinností plynoucím vlastníkům hydromelioračních staveb a vlastníkům pozemků plyne z vodního zákona. Než pokročím k výčtu těchto povinností je nutné nejdřív objasnit, kdo je podle vodního zákona vlastníkem.

Vlastníkem (nebo nabyvatelem) se podle ust. 126 odst. 1 vodního zákona rozumí *ten, komu svědčí právo hospodaření. Pokud vlastník přenesl práva nebo povinnosti, jichž se příslušné ustanovení týká, na uživatele, hledí se na něj jako na vlastníka.*

Právem hospodaření se rozumí právo hospodařit s majetkem státu.¹⁸² S hydromelioračními stavbami má podle § 56 odst. 6 vodního zákona právo hospodařit organizační složky státu, zřízené Ministerstvem zemědělství¹⁸³, pokud se ministerstvo nedohodne s právnickými osobami, jímž tyto stavby slouží nebo s jejichž činnostmi souvisejí.

Za vlastníky podle vodního zákona považujeme tedy vlastníky pozemků, uživatele pozemků, na něž vlastník přenesl práva nebo povinnosti plynoucí z nakládání s vodním dílem, správce státních hydromelioračních staveb a právnické osoby, které se dohodly s MZe.

181 V případech staveb postavených státem nebo prokáže-li se, že mu byla tato dokumentace předána.

182 HORÁČEK, op. cit. s.301

183 Orgány Povodí, Lesů ČR a SPÚ

6.2.1 Povinnosti vlastníků

Povinnosti plynoucí z vodního zákona pro vlastníky hydromelioračních staveb lze najít v několika částech vodního zákona. Předně jimi budou povinnosti plynoucí z hlavy osmé. Nejobecnější z nich se nachází v ust. § 58 VZ, které v odst. 1 stanovuje zákaz poškozovat vodní díla a jejich funkce. Nepůjde tedy pouze o konkrétní fyzické poškození vodního díla, ale i o jiné činnosti bránící účelu těchto staveb (např. ucpáním výpustě nedojde k jejímu poškození, ale zabrání se vykonávání účelu celé drenážní soustavy).

Tato obecná povinnost je pak podpořena demonstrativním výčtem v odst. 2 písm. a) *Zejména je zakázáno na ochranných hrázích vysazovat dřeviny, jezdit po nich vozidly, pokud se nejedná o údržbu, s výjimkou míst k tomu určených.* Toto pravidlo dopadne např. na suché nádrže.

Za porušení těchto povinností může vodoprávní úřad uložit pokutu až 20.000,-Kč, kterékoliv fyzické osobě.

Největší „balík“ povinností pak ukládá ust. § 59 VZ. Relevantní pro hydromeliorační stavby jsou:

a) dodržovat podmínky a povinnosti, za kterých bylo vodní dílo povoleno a uvedeno do provozu, zejména dodržovat provozní řád a schválený manipulační řád, neprodleně oznamovat vodoprávnímu úřadu změny mající vliv na obsah manipulačního řádu a předkládat vodoprávnímu úřadu ke schválení návrh na úpravu manipulačního řádu tak, aby byl v souladu s komplexním manipulačním řádem podle § 47 odst. 4 písm. g); náležitosti manipulačních a provozních řádů stanoví Ministerstvo zemědělství vyhláškou;

Provozní a manipulační řád tedy stanoví vlastní soubor pravidel a povinností pro každé vodní dílo. Náležitosti manipulačního a provozního řádu a jeho vymezení obsahuje vyhláška č. 216/2011 Sb., o náležitostech manipulačních řádů a provozních řádů vodních děl.

POVINNOSTI VLASTNÍKŮ

b) udržovat vodní dílo v řádném stavu tak, aby nedocházelo k ohrožování bezpečnosti osob, majetku a jiných chráněných zájmů;

Např. poškození zatrubněné části HOZ může mít za následek závažné poškození pozemku nad ní.

c) provádět na vlastní náklad u vodního díla technickobezpečnostní dohled, pokud tomuto dohledu vodní dílo podléhá;

Technickobezpečnostní dohled dále upravuje § 61 VZ a vyhláška č. 471/2001 Sb., o technickobezpečnostním dohledu nad vodními díly. O povinnosti zajistit tento dohled rozhoduje vodoprávní úřad.

d) provádět na svůj náklad opatření, která mu vodoprávní úřad uloží k odstranění závad zjištěných na vodním díle, zejména při vodoprávním dozoru,

e) dbát pokynů správce vodního toku v případě mimořádných situací na dotčeném vodním toku;

Např. je-li odvodňovací kanál také korytem vodního toku.

f) odstraňovat předměty a hmoty zachycené či ulpělé na vodních dílech a nakládat s nimi podle zvláštního zákona;

Dopadá téměř na všechny vlastníky hydromelioračních staveb. Zvláštním zákonem se rozumí zák. č. 185/2001 Sb, o odpadech.

i) u vodního díla sloužícího ke vzdouvání vody ve vodním toku udržovat na vlastní náklad v řádném stavu dno a břehy v oblasti vzdutí a starat se v něm o plynulý průtok vody, zejména odstraňovat nánosy a překážky, a je-li to technicky možné a ekonomicky únosné, vytvářet podmínky pro migraci vodních živočichů, nejde-li o stavby;

Např. přehrážky, suché nádrže, objekty sloužící k regulaci v odvodňovacím kanálu.

j) odstraňovat náletové dřeviny z hrází sloužících k ochraně před povodněmi, ke vzdouvání vody nebo k akumulaci vody; na tyto povinnosti se s výjimkou ochrany památných stromů, zvláště chráněných druhů rostlin, zvláště chráněných živočichů a volně žijících ptáků, nevztahuje zákon o ochraně přírody a krajiny. Před jejich odstraněním, není-li nebezpečí z prodlení, je vlastník vodního díla povinen oznámit svůj záměr orgánu ochrany přírody;

Vztahuje se opět převážně k suchým nádržím a nádržím, které jsou součástí HZZ a slouží tedy k akumulaci vody.

Za porušení povinností podle písm. a), e), f), j) a i) lze uložit pokutu fyzické osobě až do výše 100.000,-Kč dle § 119 odst. 7 písm. a) VZ.

Za porušení povinností předložit vodoprávnímu úřadu ke schválení návrh na úpravu manipulačního řádu podle písm. a) lze uložit pokutu fyzické osobě až do výše 500.000,-Kč dle § 119 odst. 7 písm. c) VZ.

Za porušení povinnosti provozovat vodní dílo v souladu s písm. a) lze uložit pokutu fyzické osobě až do výše 1.000.000,-Kč dle § 119 odst. 7 písm. d) VZ.

Přestupky právnických osob a podnikajících fyzických osob se nacházejí v ust. § 125 d VZ. Výše pokut zůstává stejná.

Pouze na vlastníky pozemku, na kterém se nachází hydromeliorační stavba vybudovaná před 1. 1. 2002, dopadá povinnost vymezená v § 56 odst. 4 VZ. Tato povinnost ukládá tuto stavbu strpět, a to oproti ust. § 59a VZ bez náhrady¹⁸⁴. Toto ustanovení se tedy vztahuje i na vlastníky hydromelioračních staveb, pakliže je stavba na jejich pozemku. Jedná se o poměrně významné omezení vlastnického práva a jak uvádí HANÁK nejedná se o věcná břemena ale o tzv. veřejnoprávní omezení vlastnického práva přímo ze zákona.¹⁸⁵ Dle mého názoru se ovšem omezení plynoucí z ust. 54 odst. 6 VZ (mj. i § 59a VZ) vztahují pouze pro stavby vybudované ve veřejném zájmu nebo na více pozemcích tak jak to dovoluje čl. 11

184 Podle výkladového pravidla *lex posterior generalis non derogat priori specialis*

185 Velmi dobře tuto problematiku shrnul HANÁK ve svém příspěvku pro KULHAVÝ, 2017, op. cit., s. 12 a s. 18-19

odst. 2 a 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen jako „Listina“). V případě staveb, které nesouvisí s více pozemky nebo nebyly vybudované ve veřejném zájmu, by se jednalo o nepřípustné zasahování státu do vlastnických práv garantovaných Listinou, pakliže by se tento vlastník nedostal do rozporu s čl. 11 odst. 3¹⁸⁶.

Jestliže tedy vlastník bude např. vlastnit rozsáhlý zemědělský pozemek včetně veškerých HOZ a POZ a rozhodne se tyto stavby odstranit, aniž by tím porušil chráněný obecný zájem (např. podle § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu), nemůže stát v tomto nakládání s jeho majetkem bránit. Stejná situace nastane např. melioračního detailu (POZ a PZZ). Jestliže se vlastník tohoto detailu rozhodne detail odstranit, aniž by tím poškodil vlastníky okolních pozemků nebo jiné chráněné obecné zájmy, opět mu v tom stát nemůže bránit.

Nutno ovšem dodat, že nelze postupovat bez souhlasu dotčených orgánů (vodoprávní úřady, orgán ochrany přírody, orgány ochrany zem. půdního fondu, aj.). Tyto orgány ovšem musí postupovat při tomto posuzování s náležitou péčí a s dostatečným odůvodněním proč toto Listinou garantované právo omezit neudělením souhlasu.

Jelikož jsou hydromeliorační stavby vodními díly a jako takové slouží k nakládání s vodami vztahují se na jejich vlastníky i obecné povinnosti z hlavy druhé vodního zákona. Jedná se především o ochranu povrchových a podzemních vod a jiných veřejných zájmů chráněných jinými zákony. Těmito povinnostmi se zde až na pár výjimek v další podkapitole zabývat nebudu, neboť toto téma je natolik rozsáhlé, že by vydalo na samostatnou práci. Vhodné je ovšem poznamenat, že získání tohoto povolení je podmínkou při budování každé hydromeliorační stavby snad s výjimkou PZZ, kde se jedná o obecné nakládání s povrchovými vodami podle § 6 VZ.

186 Odlišný názor zastává HANÁK (KULHAVÝ, 2017, op. cit., s. 19), podle kterého by se v případě neuplatnění § 56 odst. 4 VZ, postupovalo podle § 59a VZ (pokud byly postaveny před 1.1.2012) a tedy by za tyto pozemky náležela náhrada.

Ze stejných důvodů se ve své práci nebudu zabývat ani povinnostmi povodňové ochrany, jelikož se jedná o výjimečné situace a dotýkají se jen malé části vlastníků hydromelioračních staveb, navíc většina z těchto vlastníků jsou orgány Povodí, které se daném problematice vyznají.

6.2.2. Povinnosti třetích osob

Povinnosti ovšem neplynou pouze vlastníkům hydromelioračních staveb, ale také třetím osobám, kterými jsou vlastníci pozemku, na kterém se stavba nachází a vlastníci¹⁸⁷ sousedních pozemků¹⁸⁸.

Vlastníci sousedních pozemků mají především podle § 60 povinnost po předchozí dohodě umožnit vstup a vjezd na své pozemky těm, kteří zajišťují provoz nebo provádějí údržbu těchto děl. Za škodu, kterou při tomto vstupu nebo vjezdu utrpí vlastník pozemku mu náleží náhrada podle § 60 odst. 2.

Na vlastníky pozemků, na kterých se nachází hydromeliorační stavba vybudovaná před 1.1.2002 pak především dopadá ust. § 56 odst. 4 VZ, které ukládá tzv. veřejnoprávní omezení vlastnického práva přímo ze zákona.¹⁸⁹ Toto ustanovení zakládá povinnost:

- a) strpět stavbu k vodohospodářským melioracím pozemků nebo její část na svém pozemku,
- b) užívat pozemek tak, aby neovlivnil negativně funkci stavby k vodohospodářským melioracím pozemků nebo jejich části,
- c) ohlašovat vlastníkově stavby k vodohospodářským melioracím pozemků, případně vodoprávnímu úřadu zjevné závady ve funkci stavby nebo její části,

187 Vlastník je opět vymezen podle § 126 odst. 1 VZ

188 Dle výkladu MZe č. 62 k vodnímu zákonu je „sousedství nutno chápat jako vztah prostorové blízkosti a nelze ho omezovat na bezprostřední sousedství, což je sousedství na základě společné hranice. Sousedící jsou ty pozemky prostorově blízké vodnímu dílu, jejichž použití ke vstupu je nezbytné pro zajištění provozu nebo údržby vodního díla.“

189 Viz předchozí oddíl

POVINNOSTI VLASTNÍKŮ

d) strpět, aby se jeho pozemku užilo v nezbytné míře k údržbě stavby k vodohospodářským melioracím pozemků nebo její části.

Za tyto omezení nenáleží náhrada v souladu s čl. 11 odst. 2 Listiny.¹⁹⁰ Toto omezení vycházelo již z § 14 odst. 4 a 5 zák. č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku a v případě strpění a umožnění údržby se tak dle mého názoru nejedná o novum ale pouze o potvrzení tohoto pravidla.¹⁹¹

Za porušení povinností podle § 60 odst. 1 VZ a § 56 odst. 4 písm. a) a d) VZ lze uložit fyzické osobě pokutu až 20.000,-Kč podle § 120 odst. 8 písm. c),

Za porušení povinností podle § 56 odst. 4 písm. c) VZ lze uložit fyzické osobě pokutu až 5.000,-Kč podle § 120 odst. 8 písm. a) VZ

Za porušení povinností podle § 56 odst. 4 písm. b) VZ lze uložit fyzické osobě pokutu až 10.000,-Kč podle § 120 odst. 8 písm. b) VZ

Přestupky právnických osob a podnikajících fyzických osob se nacházejí v ust. § 125e VZ. Výše pokut je několikanásobně vyšší.

Závěrem třeba dodat, že v případě pochybností je podle § 56 odst. 5 VZ vodoprávní úřad oprávněn rozhodnout o rozsahu povinností vlastníka pozemku, na kterém je stavba umístěna, vlastníka sousedících pozemků, popř. i správce navazujícího vodního toku.

190 Viz KULHAVY, 2017, op.cit, s.19

191 Nejedná se tedy o vodním zákonem zavedené „osamostatnění právního režimu meliorací“ jak se mylně domnívá Krajský soud v Praze (viz Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29.11.2012 sp. zn. 47 A 23/2012-143)

6.3. Některé povinnosti plynoucí z jiných právních předpisů

Jak jsem již zmínil v předchozích podkapitolách, některé povinnosti vlastníků lze nalézt i v jiných předpisech. Zde zmíním pouze některá, které dle mého do určité míry mohou kolidovat s povinnostmi podle vodního zákona.

Prvním z nich je již zmíněná povinnost plynoucí z § 3 odst. 1 písm. d) zák. č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, stanovující mj. zákaz poškozovat vlastnosti půdy jejím vysoušením. Dalšími jsou pak obdobné povinnosti plynoucí např. z ust. § 4 odst. 1 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a jiných předpisů chránících životní prostředí.

V případech, kdy např. drenáž byla navrhována na nevhodných místech, které nejsou třeba odvodnit a toto odvodnění pozemku spíše škodí je třeba konstatovat porušení tohoto zákazu. Toto je však v rozporu s obecným pravidlem udržovat stavby, popř. vodní díla v dobrém stavu. Tento potenciální rozpor naštěstí zákonodárce vyřešil v ust. § 59 odst. 1 písm. b) VZ, které nařizuje udržovat vodní dílo v řádném stavu tak, aby nedocházelo k ohrožování [...] jiných chráněných zájmů. Argumentem *a contrario* tak můžeme dovodit, že existuje pravidlo, které nařizuje udržovat vodní dílo v ne-řádném stavu, aby nedocházelo ohrožování chráněných zájmů v případě, že tento ne-řádný stav odpovídá chráněným zájmům. V případě, že tento stav ještě nenastal a dotčený orgán uloží povinnost tento nepříznivý stav odstranit, bude zřejmě třeba postupovat podle pokynů, na kterých se dohodne dotčený orgán a vodoprávní úřad.

7. VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY

Výkon státní správy na úseku hydromelioračních staveb prodělal v posledním století poměrně turbulentní změny podle toho, jak se měnily jednotlivé režimy.

7.1. Vývoj správy hydromelioračních staveb

V následující části mé práce budu čerpat převážně z vysoce aktuální metodiky vypracované na půdě VÚMOP autory doc. Ing. Zbyněk Kulhavý, CSc., Mgr. Igor Pelíšek, Ph.D. a kol. Jelikož jejich znalosti jsou v časovém úseku na vypracování této práce nedosažitelné a obecné historií meliorací jsem se již věnoval v samostatné kapitole, pokusím se pouze o krátký souhrn podkapitoly této metodiky zabývající se Historií správy hydromelioračních staveb.¹⁹²

Ve stručnosti lze říci, že do změny režimu po roce 1948 byl rozvoj hydromelioračních staveb a jejich správa vázána na soukromoprávní osoby a jejich sdružení v podobě vodních družstev. Vznik těchto družstev poprvé umožnil první vodní zákon¹⁹³ a na něj navázané zemské zákony vodní. Státní správa se postupně vyvíjela, avšak její působení spočívalo spíše v podpoře výstavby a poskytování finančních prostředků. Od roku 1906 pak vznikaly zastřešující organizace (meliorační svazy) obdobné dnešním zastřešujícím organizacím (např. Agrární komora).

Období po roce 1948 do roku 1989 je poté charakterizované socializací, centralizací, koncentrací půdní držby a přechodu od zemědělské malovýroby k socialistické velkovýrobě, které postupně vedlo k vytěsnění soukromého vlastnictví.¹⁹⁴ Roku 1952 jsou rozpuštěny meliorační svazy a roku 1953 je zřízena

192 Pro zájemce je tato metodika ke stažení na stránkách *hydromeliorace.cz* v sekci *Knihovna* (nutná bezplatná registrace).

193 Zákon ze dne 30. května 1869 č. 93/1869 ř.z., ustanovení o právech vodním, vyhrazených zákonodárstvem říšskému. (vodní zákon Rakouska Uherska)

194 KULHAVÝ, 2017, op.cit., s.47

Ústřední správa vodního hospodářství jako nejvyšší vodohospodářský orgán, který převzal vlastnictví vodních družstev. Roku 1955 jsou pak s přijetím zákona č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství vodní družstva úplně zrušena. Správa hydromelioračních staveb byla postupně znovu decentralizována na různé krajské organizace až do vzniku Státní meliorační správy. „*Tato rozpočtová organizace vykonávala správní, investorskou, technickou, kontrolní, dohlédací a plánovací činnost v oblasti meliorací, zúrodnování půdy, hospodářsko-technických úprav pozemků a ochrany půdního fondu. Zároveň vykonávala správu zemědělských vodních toků a HMZ.*“¹⁹⁵

Období po roce 1989 pak lze charakterizovat návratem od centrálního řízení k tržnímu hospodářství. Avšak návrat k prvorepublikovému uspořádání již pochopitelně nebyl možný. Došlo tedy k postupným převodům pozemků mimo majetek státu a spolu s ním i k převodu hydromelioračních staveb účelově spojených s pozemkem. Postupně také k převodu HZZ. Pouze HOZ byly ponechány v rukou státní správy. V tomto období už téměř nedochází k výstavbě nových hydromelioračních staveb a státní správa se tedy soustředí na správu a řízení spojená s privatizačním procesem. Roku 2001 se Správa melioračních zařízení transformovala do Zemědělské vodohospodářské správy, která byla pověřena správou hlavních melioračních zařízení, ovšem i tato byla roku 2012 zrušena a správa drobných toků přešla do správy jednotlivých podniků Povodí a Lesů ČR. Zbytková správa pak přešla do nově vzniklé sekce správy vodohospodářských děl v rámci Pozemkového fondu ČR¹⁹⁶.

195 *ibid.* s. 50

196 Viz popis činností na stránkách pozemkového fondu: <http://www.spucr.cz/stavby-k-vodohospodarskym-melioracim-pozemku/informace-o-pusobnosti-osvd/popis-cinnosti>

7.2. Působnost správních úřadů

Řízení ve věcech hydromelioračních staveb lze ve zkratce rozdělit mezi územní řízení a vodoprávní řízení. Územní řízení je nadále v působnosti obecných stavebních úřadů v souladu s ust. § 15 odst. 1 stavebního zákona. Obecné stavební úřady tedy stejně jako v případech obecných staveb rozhodují o umístění hydromelioračních staveb a určení jejich účelu¹⁹⁷. Působnost orgánů v územním řízení je rozdělena podle §§ 5–17 VZ, nejčastěji bude v případech hydromelioračních staveb příslušný orgán obce s rozšířenou působností nebo orgán kraje.

Druhým typem řízení je řízení vodoprávní. Vodoprávním řízením rozumíme řízení podle vodního zákona. Rozumíme jimi zejména speciální stavební řízení¹⁹⁸ podle § 15 odst. 1 písm. d) stavebního zákona, upravená dále v § 15 vodního zákona, a jiná řízení o udělení povolení, souhlasu nebo vyjádření podle hlavy druhé vodního zákona.

Není-li určeno jinak je působnost, která přísluší vodoprávním úřadům, přidělena orgánům obce s rozšířenou působností podle § 106 odst. 1 VZ. Rozdělení výkonu státní správy nalezneme v hlavě deváté vodního zákona.

197 Pochopitelně pouze u staveb a zařízení podle stavebního zákona, které vyžadují některé z územních rozhodnutí. Většinu PZZ např. ani nelze považovat za okruh staveb nebo zařízení, na které dopadá stavební zákon.

198 V tomto řízení se uplatní subsidiarita stavebního zákona, jak zakotvuje § 115 odst. 1 VZ.

ZÁVĚR

Dle mého názoru se mi v práci podařilo vyřešit či alespoň nastítnit řešení několik zásadních problémů. V první řadě jsem se zabýval důkladným právním rozбором pojmu stavba k vodohospodářským melioracím pozemků a poskytl jsem ucelený rozbor tohoto pojmu. Tento rozbor by mohl sloužit k orientaci se v tolikrát zmiňovaném leč po hříchu řádně nevymezeném pojmu *meliorační zařízení*, které používají jak odborné publikace, tak soudy ve svých judikátech. Na základě tohoto rozboru se domnívám, že k hydromelioračním stavbám a jejich posuzování je vždy třeba přistupovat individuálně a hodnotit zejména jejich účel a stavební provedení.

Při zhodnocování dopadů rekodifikace jsem se setkal s velkými názorovými rozpory v pojetí hydromelioračních staveb jednotlivých autorů komentářů této rekodifikace. Představil jsem jejich názorová východiska a v některých případech nabídl jejich řešení.

Důležité se mi zdá především rozdělení hydromelioračních staveb na věci samostatné a součásti věcí jiných, které jsem navrhl. Za důležitý závěr považuji také zhodnocení HOZ a HZZ jako inženýrských sítí a mnou vyslovených problémů, které jiné pojetí představuje.

Za podstatné považuji v kapitole 6 mnou vyslovené obavy o narušení Listinou vyslovených práv a svobod, které by mohly vznikat, při důsledném prosazování některých povinností.

Tato práce také odhaluje potřeby do budoucna, pokud možno zákonem vymezit pojem liniová stavba a zřetelněji tak vymezit pojem součást pozemku. V případě, že právní úprava nebo judikatura přikloní k mnou nedoporučovaným variantám řešení otázky liniové stavby potažmo inženýrských sítí bude třeba jasně vymezit vlastnický režim této liniové stavby.

Dle mého názoru přínos této diplomové práce spočívá v kritické analýze právní úpravy soukromého a veřejného práva a na ní se vážící judikatury a poskytuje ucelený rozbor této do velké míry značně specifické oblasti práv a povinností. Tento rozbor jasně vymezuje, co se myslí pojmem stavba k vodohospodářským melioracím pozemků a objasňuje jejich právní režim tam kde je to zřejmé. Tam kde to zřejmé není představuje možné řešení podle některých autorů a přichází také s vlastními názory a návrhy řešení. Považuji za vhodné použít tuto práci jako jeden ze zdrojů při posuzování právního režimu.

Do budoucna se domnívám, že by MZe mělo přijít se vzorovými stanovami sdružení majitelů jednotlivých částí melioračního systému a usnadnit tak těmto majitelům sdružování za účelem společné správy tohoto systému.

Seznam použité literatury

Monografie, publikace, sborníky

BUKOVSKÝ, Jiří a kol. *Situační a výhledová zpráva Půda*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2015, 102 s. ISBN 879-80-7434-088-8.

DUDA, Jiří a kol. *Slovník pojmů ve výstavbě*. Praha : ŠEL, 1995, s. 111. ISBN 80-238-3932-2

ELIÁŠ, Karel a kol. *Průvodce rekodifikací 89/2012*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [vid. 18.3.2018]

FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 1692 s. ISBN 978-80-7357-395-9.

HORÁČEK, Z. a kol. *Vodní zákon* . 3. vyd., Praha: Soudy, 2015, 320 s. ISBN 978-80-86846-57-6

KADLEC, Václav a kol. *Navrhování technických protierozních opatření. Metodika*. Praha: VÚMOP, 2014, 101 s. ISBN 978-80-87361-29-0.

KLIKOVÁ, Alena a kol. *Stavební právo: praktická příručka*. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2007, 228 s. ISBN 978-80-7201-646-4.

KULHAVÝ, František a Zbyněk KULHAVÝ. *Navrhování hydromelioračních staveb*. 1. vyd. Praha: Informační centrum ČKAIT, 2008, 431 s. ISBN 978-80-87093-83-2 .

KULHAVÝ, Zbyněk a kol. *Postupy pro dosažení udržitelnosti hydromelioračních opatření v podmínkách České republiky : metodik*. 1. vyd. Praha: VÚMOP, 2017, 144 s. ISBN 978-80-87361-75-7.

KULHAVÝ, Zbyněk a kol. *Rekonstrukce staveb odvodnění s uplatněním principu regulace drenážního odtoku: metodika*. 1. vyd. Praha: VÚMOP, 2015, 58 s. ISBN 978-80-87361-47-4.

LAVICKÝ, Petr a kol.. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013-2015, 1975 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

MELZER, Filip a Petr TÉGL a kol. *Občanský zákoník : velký komentář, Svazek I*. 1. vyd. Praha:Leges, 2013, 1264 s. ISBN 978-80-7502-003-1.

- NĚMEC, Jiří a kol. *Situační a výhledová zpráva Půda*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2009, 93 s. ISBN 80-7084-800-5.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník : komentář*. Praha : C.H. Beck, 2017, 3053 s. ISBN 978-80-7400-653-1.
- PRŮCHA, Petr a kol. *Stavební zákon : praktický komentář : podle stavu k 1. lednu 2017*. 1.vyd. Praha: Leges, 2017, 876s. ISBN 978-80-7502-180-9.
- SKULOVÁ, Soňa a kol. *Správní právo procesní*. 3. akt. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, 421 s. ISBN 978-80-7380-688-0.
- SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník III Věcná práva (§ 976-1474) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2013, 1260 s. ISBN 978-80-7400-499-5
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník - Komentář - Svazek I*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 1736 s. ISBN 978-80-7478-441-5
- VAŠKA, Jiří a kol. *Hydromeliorace*. 1. vyd. Praha: ŠEL, 2000, 220 s. ISBN 80-86426-01-7.

Odborné články

- PAVLÍK, M. *Inženýrské sítě a liniové stavby*. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [vid. 18.3.2018]
- TÉGL, Petr. Některé aktuální výkladové problémy úpravy nemovitých věcí v NOZ - II.[online]. *Pravniprostor.cz*, ATLAS consulting, publikováno 14.1.2015 [vid. 22.3.2018]. Dostupné z:<https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aktualni-vykladove-problemy-upravy-nemovitych-veci-v-noz-ii>

Dokumenty a právní předpisy

Zákon č. 93/1869 ř.z., ustanovení o právě vodním, vyhrazených zákonodárstvu říšskému. (vodní zákon Rakouska Uherska). In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 15.3.2018].

Zákon č. 71/1870 čes. z. z., o tom kterak vody užívati, ji svozovati a jí se brániti [online]. EPRAVO.CZ, [cit. 13.3.2018].ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-spi/?Id=181&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Zákon č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů. In *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 21.3.2018]

Zákon č. 138/1973 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů. In *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 16.3.2018]

Zák. č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů. In *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 21.3.2018]

Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu, ve znění pozdějších předpisů. In *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 20.3.2018]

Zákon č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů. In *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 10.3.2018]

Zákon č. 229/1991 Sb.,o půdě a jiném zemědělském majetku, ve znění pozdějších předpisů. In:*CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 10.3.2018]

Zákon č. 99/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 10.3.2018]

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulitng [vid. 20.3.2018]

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 11.3.2018]

Vyhláška č. 225/2002 Sb., o podrobném vymezení staveb k vodohospodářským melioracím pozemků a jejich částí a způsobu a rozsahu péče o ně. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 11.3.2018]

Soudní rozhodnutí

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 24.5.1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 21.3.2018]

Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 15.11. 2011, sp. zn. II. ÚS 1351/10-1. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 14.3.2018]

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 27.4.2006, čj 4 Afs 124/2005-61. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 14.3.2018]

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.11.1992 sp.zn. 28 Cdo 111/92, In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 16.3.2018]

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19.7.2004 sp.zn. 28 Cdo 288/2004, In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 16.3.2018]

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.2.2006, sp. zn. 22 Cdo 1118/2005. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 16.3.2018]

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28.2.2006, sp. zn. 25 Cdo 793/2005. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 21.3.2018]

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.10.2006, sp. zn. 31 Cdo 691/2005. In: *SALVIA* [právní informační systém]. Sokordia [vid. 23.3.2018]

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29.11.2012 sp. zn. 47 A 23/2012-143.
In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid.
24.3.2018]

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16.3.2016, čj 31 A 15/2014-46.
In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consulting [vid.
15.3.2018]

Elektronické prameny

BENDA, Jaroslav. *Závlahová zařízení, stav a perspektiva* [online]. ČBKs, 2010
[cit. 12.3.2018]. Dostupné z: <http://www.cbks.cz/Sbornik10a/Benda.pdf>

KADLEC, Jakub a Josef HRSTKA. *Vypořádání staveb na pozemku cizího
vlastníka* [online]. Česká advokátní komora, publikováno 22.03.2017 [cit.

Historie meliorací v ČR [online]. VÚMOP v.v.i., 2013 [cit. 1.3.2018]. Dostupné z:
<http://vumop.cz:8089/mapserv/meliorace/historie.php>

VAŠKŮ, Zdeněk. Kulturní ekologické inženýrství. *Vesmír* [online]. 1990, roč. 69,
č. 7, s. 361 – 385. ISSN: 0042-4544, 1214-4029. Dostupné z:
[http://www.digitalniknihovna.cz/knav/view/uuid:75d9537e-010a-4fc0-986a-
2f4d8127e835?page=uuid:6aaf001b-2eb3-496f-94e4-fa6952c95196](http://www.digitalniknihovna.cz/knav/view/uuid:75d9537e-010a-4fc0-986a-2f4d8127e835?page=uuid:6aaf001b-2eb3-496f-94e4-fa6952c95196)

VAŠKŮ, Zdeněk. *Zlo zvané meliorace* [online]. VESMÍR, publikováno
14.07.2011 [cit. 27.2.2018]. ISSN 1214-4029. Dostupné z:
[https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-7/zlo-zvane-
meliorace.html](https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2011/cislo-7/zlo-zvane-meliorace.html)

Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky:
Stav ke dni 31. prosince 2016 [online]. Český úřad zeměměřičský a katastrální,
2017 [cit. 5.3.2017]. Dostupné z: [https://www.cuzk.cz/Periodika-a-
publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-
fondu/Rocenka_pudniho_fondu_2017.aspx](https://www.cuzk.cz/Periodika-a-publikace/Statisticke-udaje/Souhrne-prehledy-pudniho-fondu/Rocenka_pudniho_fondu_2017.aspx)

Správa hlavních melioračních zařízení [online]. Agrární komora České republiky,
2012 [cit. 13.3.2018]. Dostupné z: [http://www.apic-ak.cz/sprava-hlavnich-
odvodnovacich-zarizeni.php](http://www.apic-ak.cz/sprava-hlavnich-odvodnovacich-zarizeni.php)

Jiné prameny

ČSN P ISO 6707-1 (730000) N Pozemní a inženýrské stavby - Terminologie. Část 1, Obecné termíny = Building and civil engineering - Vocabulary. Part 1, General terms. Praha : Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2009

ČSN 75 0140 (750140) A Meliorace - Terminologie eroze, hydromeliorace a rekultivace půdy = Water management - Terminology of erosion, amelioration and recultivation. Praha : Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2016

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu 895/0 na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 18.3.2018]

Výklad Ministerstva zemědělství č. 15 k vodnímu zákonu a souvisejícím právním předpisům ze 4. srpna 2004 [online]. Ministerstvo zemědělství, 2004 [cit. 18.3.2018]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/9645/vyklad_VZ_c_15.pdf

Výklad Ministerstva zemědělství č.60 k § 55 odst. 2 vodního zákona a souvisejícím právním předpisům ze dne 8. září 2005. In: *CODEXIS ACADEMIA* [právní informační systém]. ATLAS consultng [vid. 20.3.2018]